Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 88 (13577) | 1974 оной апрелиин 14, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

Советскэ Союзай ажалшад! Партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө, Эхэ оронойнгоо экономическа, бэеэ хамгаалха хүсэ шадалые улам саашадань бэхижүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэгты!

(1974 оной Майн 1-дэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан Уряануудһаа).

КПСС-эй ОБКОМОЙ II ПЛЕНУМ ТУХАЙ ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

...галдэр, апрелиин 13-най үдэр, КПСС-эй обкомой ...ум хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһэн байна. «Республика ...капитальна барилгын хэр зэргэ байдалтай байһан ...тэрэнние һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» асуу... элидхэл КПСС-эй обкомой секретарь К. М. ПРО...ОДА хэбэ.

...идхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ КПСС-эй Октябрьска рай... нэгэдэхи секретарь А. Д. ЧУКАЕВ, Хяагтын ай... Хяагтын совхозой директор А. А. ИГУМНОВ, ...С-эй Загарайн райкомой нэгэдэхи секретарь Д. С. ...ЖИМИТЫПОВ, оньһожоруулагдамал 56-дахи ко... начальник А. И. КОЗЕЛЬ, «Бурятколхозпроект» ...удай директор Д. Ш. ШАГДАРОВ, «Бурятцелин... трестые эрхилэгшэ И. Д. Бутай, СССР-эй Энер... ба электрификациин министерствын «Главвос...ргострой»-н начальник Н. Я. ТАРАСОВ, Байгалай ...най промышленностиин трестые эрхилэгшэ Е. Н. ...РЕНКО, Буряадай барилгын управлениин барил...аралтын нэгэдэхи управлениин барилгашадай бри... бригадир И. Н. АНДРУШАК, республикын Ми...үүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо В. И. ЧЕР..., барилгын банкын республиканска конторые эрхи... М. И. СМОЛИНА, Буряадай барилгын управле... начальник К. А. ВОСКАНЯНЦ, «Сельхозтехникын» ...убликанска нэгэдэлэй түрүүлэгшын орлогшо А. В. ...ЕВ гэгшэд хабаадалсаа.

...СС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. МОДО...В үгэ хэлэһэн байна.

...енум зүбшэһэн асуудалаараа зохихо тогтоол бата...абаа.

...ВЕТ-СИРИИН ...ӨРЭЛДӨӨНҮҮД ДҮҮРЭЭ

...СС-эй ЦК-гай Гене... секретарь Л. И. ...ерэй, КПСС-эй ЦК-гай ...бюрогой гэшүүн, ...эй Верховно Соведэй ...иумэй Түрүүлэгшэ Подгорныйн, КПСС-эй Политбюрогой гэ... СССР-эй Министрнүү... Соведэй Түрүүлэгшэ Косыгинай, Араб со... дэбжэлтэ гэдэг пар... (ПАСВ-ай) Генеральна ...рь, Сириин Араб Рес...ын Президент Хафез ... хоорондын хөөрэл... апрелиин 12-то ... соо дүүрэбэ.

...етскэ Союз Сири хоё... оорондын хани ёһоной ...ае саашадань хүг... ба бэхижүүлгын ...нуудаар, тэрэшэлэн ...оорондын тон шухала ...нуудаар һанал бо...удаа зүбшэлжэ үргэл... байна.

Израилиин засаг баригша бүлэгүүдэй, эдэниие дэмжэдэг гадаадын хүсэнүүдэй гэмээр эб найрамдалай хэрэгтэ аюул тохёолдуулһан түгшүүрилэй усадхагдаагүй Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тухай онсо анхарал хандуулагдаа.

Дүтын Зүүн зүгтэ бата бэхи, таарамжатай эб найрамдал туйлахын тула саашадаашье оролдолго хүсэлэлгэ гаргахаар шиидэнхэй байһанаа хоёр тала нэгэ һаналтайгаар лаблан мэдүүлбэ. Эзэмдэгдэһэн бүхы араб газар дайдые сүлөөлэлгэ, Палестинын араб арадай хуулита эрхэ хангалга тиимэ гуримшуулгын үндэһэ һуури болохо байна.

Тунхаглагдаха ёһоной совет-сириин мэдүүлгэ баталагдан абтаа.

(ТАСС).

...НИ ХАЛУУН ОРШОН БАЙДАЛДА

...б социалис дэбжэлтэ ...партиин Генеральна ...арь, Сириин Араб ...ликын Президент Ха... Асад апрелиин 12-то ...эй Центральна Коми... СССР-эй Верховно ... Президиумэй, Со... правительствын хүн... сайлалга эмхидхээ. ... талаһаа нүхэд Л. И. ...ев, А. А. Гречко, ... Косыгин, Ф. Д. Кула..., К. Т. Мазуров, Н. В. ...ный, Д. С. Полян..., М. А. Суслов, А. Н. ..., Б. Н. Пономарев, ... Соломенцев, Д. Ф. ...ев, В. И. Долгих, ... Катушев болон бусад ...тад сайлалгада байба.

Сириин партийно-правительственна делегациин гэшүүд сайлалгада байлсаа.

Араб социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин Генеральна секретарь, Сириин Араб Республикын Президент Хафез Асад сайлалгын үедэ үгэ хэлэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный харюугай үгэ хэлээ.

Нүхэд Хафез Асадай, Н. В. Подгорныйн хэлэһэн үгэнүүд ехэ анхаралтайгаар шагнагдаһан, альга ташалгануудаар угтагдаһан байна.

Сайлалга хани, халуун оршон байдалда үнгэреэ.

(ТАСС).

...Р СОЮЗАЙ ЕХЭ ТЕАТРТА ЕРЭБЭ

... социалис дэбжэлтэ ...партиин Генеральна ...арь, Сириин Араб ...ликын Президент ... Асад, тэрэнэй тол... Сириин партийно... ...ельственна делегаци ... 12-то ССР Союзай ...атрта ерэжэ, «Нойрсо...аа дангина» гэһэн ... Чайковскиин баледые ...

...ин Араб Республи... ...а Советскэ Союзай гү... ...гүүдаар шэмэглэг... ...түбэй ложодо нүхэр ... Асадтай хамта ...эй Верховно Соведэй ...иумэй Түрүүлэгшэ

Н. В. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, Советскэ Союзһаа Сириин Араб Республикада байдаг элшэн сайд Н. А. Мухитдинов гэгшэд һуугаа.

Нааданай эхилхын урда тээ Сириин Араб Республикын ба Советскэ Союзай гүрэнэй гимнүүд дуулагдаба.

Эндэ байһан зон хүл дээрээ зогсон, совет хүтэлбэрилэгшэдые, Сириһээ ерэһэн хүндэтэ айлшадые халуунаар амаршалаа.

(ТАСС).

ҺУНГАГШАДАЙ АНХАРАЛДА

...ФСР-һээ СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ ...эй 10-дахи һунгуулиин округой һунгуулиин ...си хүдэлмэрилжэ эхилбэ.

...уулиин комисси иимэ адрестай: Индекс ... г. Иркутск, площадь им. Кирова, Дом Со...в, облисполком, комната № 320.

...фонуудынь: 4-76-56, 4-58-90.

К П С С-эй обкомой II пленум

ШЭНЭ ГАЗАР ЭЛДҮҮРИЛЭН АШАГЛАЛГЫН 20 ЖЭЛЭЙ ОЙДО ЗОРЮУЛАГДАЖА, АЛМА-АТА ХОТОДО ЗАРЛАГДАҺАН БАЯРАЙ СУГЛААН ДЭЭРЭ КПСС-эй ЦК-гай ГЕНЕРАЛЬНА СЕКРЕТАРЬ Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ ДОТОР ХЭГДЭҺЭН ТОБШОЛОЛНУУД БА ДУРАДХАЛНУУДАЙ ҮНДЭҺӨӨР ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИИН БЭЕЛҮҮЛХЭ ЗОРИЛГОНУУД ТУХАЙ

КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. У. МОДОГОЕВОЙ элидхэлһээ

Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглалгын хорин жэлэй ойдо зорюулагдажа, нэгэ һарын урда тээ, байгша оной мартын 15-да, Алма-Ата хотодо зарлагдаһан баярай суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев дэлгэрэнгы, тодо һонор үгэ хэлээ һэн. Тэрэнь хэблэлдэ тунхаглагданхай.

Нүхэр Брежневэй хэлэһэн үгэ политическэ, теоретическэ ехэ удха шанартай байна. Экономикын талаар манай ороной туйлаһан амжалтанууд, КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 оной) Пленумэй тодорхойлһон, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи пленумүүд дээрэ, партиин XXIII, XXIV съезднүүд дээрэ хүгжөөгдэһэн ба лаблагдаһан манай партиин аграрна политикые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула партийна организацинуудай эрхилһэн ажал ябуулга дурсагдаһан үгэ дотор марксистско-ленинскэ гүн гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэнхэй. Мүнөө үедэ хүдөө ажахын талаар партиин баримталан бэелүүлхэ политикын гол шэглэлнүүд нүхэр Брежневэй үгэ соо найруулагдаһан, арадай ажахын бүхы һалбаринуудтахи хүдэлмэриин онол арга улам нарижуулан һайжаруулхын тула шухала, харюусалгатай зорилгонууд табигдаһан байна.

Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглаһан түүхэтэ хэмжээ ябуулгын, совет арадай энэ гайхамшаг баатаршалгын гүн ехэ ушар удхые нүхэр Л. И. Брежнев Алма-Атадахи баярай суглаан дээрэ хэлэһэн үгэ дотороо элирхэйлэн харуулаа гэжэ дурдаад, нүхэр Модогоев иигэжэ тэмдэглээ: манай республикын ажалшад шэнэ газар элдүүрилэн ашаглаха хэрэгтэ хубитаяа мүн лэ оруулһан байна. 1953 онһоо 1973 он хүрэтэр республика дотор 514 мянган гектар шэнэ газар хахалагдаа. Тиигэһэнэй үндэһөөр, энэ үе соо колхозууд, совхозуудтахи хахалагдадаг газарай талмай 645 мянгаһаа 998 мянган гектарта хүрэтэр нэмээ, элдэб ургамалнуудай таригдадаг талмай 377 мянган гектараар үргэдхэгдөө.

Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглалга ороохо таряа, тэжээл ургуулжа абалгын хэмжээе түргэнөөр дээшэлүүлгэдэ туһа хүргэһэн байна. Эдэ жэлнүүдтэ республика дотор абтадаг ороохо тарянай бүхы хэмжээн хоёр дахинһаа ехээр, силос даралга—28 дахин, корнеплодууд ба таримал ногоон—9 дахин нэмээ. Тиин мал ажалай продукци бүри ехээр абаха үндэһэ һуури бии болгогдоо. 1953—1973 онуудай туршада колхозууд, совхозуудтахи мяханай абтаса 2,6 дахин, һүнэй—3,5 дахин, ноохоной—3,4 дахин, үндэгэнэй—16 дахин ехэ болоһон байна. Бодо үхэрэй тоо 1,4 дахинһаа ехээр, хонидой тоо — 2,1 дахин, гахайнуудай тоо—3,2 дахин, шубуудай тоо—4,5 дахин олошороо.

— Гэхэ зуура, шэнэ газар элдүүрилэн ашаглалга хадаа хүдөө ажахыгаа бүхы талаарнь хүгжөөхын тула партиин бэелүүлжэ байгаа үргэн ехэ программын шатануудай нэгэн лэ болоно. Партимнай ороной экономикын улам ехэ боложо байгаа арга боломжонуудые хэрэглэн, хүдөө ажахын үйлэдбэриие бүри эршэмтэйгээр хүгжөөхэ хараа бодол сэхэ шууд баримталан бэелүүлнэ, — гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

«КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 оной) Пленумһээ хойшо иимэ политика тодорхойлхо ябуулга сэхэ шууд хэгдэдэг болоһон, тиихэдээ тэрэнэй гол асуудалнуудые: үйлэдбэриин ургалта урмашуулхаар экономическа эрхэ байдал хангаха, тэрэ тоодо бэлэдхэлэй шэнэ гурим тогтоохо, капитальна хүдэлмэридэ мүнгэ һомололгые эрид шууд нэмээхэ, хүдөө ажахые оньһожоруулгын, тэндэ хими хэрэглэлгын, газараа элдүүрилэн шанаржуулгын удаан болзортой нэгэдхэмэл программа бэелүүлхэ, хүдөө ажахын эрдэм наука хүгжөөхэ, эмхидхэлэй ба захиргаанай формонуудые улам нарижуулан һайжаруулха асуудалнуудые удаа дараалан шиидхэжэ байнабди. ЦК-гай хэдэ хэдэн пленумүүд дээрэ, партиин XXIII, XXIV съезднүүд дээрэ хүгжөөгдэһэн ба лаблагдаһан энэ политика олон миллион совет хүнүүдэй ажал ябуулгын эшэ үндэһэн болонхой», — гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев хэлээ.

Хүдөө ажахын үйлэдбэри хүгжөөхэ хэрэгтэ шэнэ шэнэ амжалтануудые туйлан, арба шахуу жэлэй турша соо парти болон арадай гаргажа байгаа асари ехэ оролдолго хүсэлэлгэнүүд эдэ юрын, тодо һонор үгэнүүдэй удхань болоно. Партиин, арадай шэн зоригто энэ ажал ябуулгын аша үрэнь эли тодоор харагдажа байна. Орон доторхи үйлэдбэрилгын хэмжээн саг үргэлжэ нэмэнэ, хүдөө ажахын продуктнууд бүри ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг боложо байна. колхозууд ба совхозуудай экономико бэхижэнэ, колхознигуудай байдал улам һайжарна, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрэнь дээшэлнэ.

Тэрэшэлэн партиин ЦК-гай мартын (1965 оной) Пленумһээ хойшо үнгэрһэн жэлнүүдтэ манай республикыншье хүдөө ажахы эли бодо урагшаа дабшаа. Наймадахи табан жэлэй турша дотор 4.4 мянга үлүүтэй трактор, таряа хуряаха 20 мянга шахуу комбайн, 1,7 мянган автомашина колхозууд, совхозуудта абтаа. Энэ үе соо гүрэнэй ба колхозуудай капитальна хүдэлмэридэ табигдаһан мүнгэнэй хэмжээн 230 миллион түхэригһөө дээшэ болоо. Материалнуудаар, техникээр хангагдасын улам һайжарһанай үндэһөөр, тэрэшэлэн ЦК-гай мартын Пленумэй тодорхойлһон бусад экономическа хэмжээнүүдые сэхэ шууд бэелүүлһэнэй ашаар наймадахи табан жэлэй туршада республикын хүдөө ажахын бүхы продукциинь хэмжээн 19 процентээр нэмээ.

Мүнөөнэй, юһэдэхи табан жэлэй туршада республикын хүдөө ажахые хүгжөөхэ капитальна хүдэлмэридэ гүрэнэй ба колхозуудай һомолһон мүнгэнэй хэмжээн 1,6 дахин ехэ болоо. Колхозууд, совхозуудта 6 мянган трактор, ашаанай 2,5 мянган автомобиль, таряа хуряаха 2,3 мянган комбайн үгтэхэ. Газарай мелиораци ба хүдөө ажахыда хими хэрэглэлгэ газар тарялангаа бүри болбосон һайнаар элдүүрилэн ашаглалгын, ургаса дээшэлүүлгын тодорхойлхы нүхэсэлнүүд болоно.

Манай республика дотор газараа элдүүрилэн шанаржуулга бүхы орон соохидол адли угаа ехэ дэлисэ далайсатайгаар эрхилэгдээ. Юһэдэхи табан жэлэй үнгэрһэн гурбахан жэлэй турша соо республикын колхозууд, совхозуудта мелиораци хэхын тула 32 миллион шахуу түхэриг мүнгэн гаргашалагдаа. Энэ үе соо 20 мянга гаран гектар талмай дээрэхи уһалалгын системэнүүд һэльбэдхэн шэнэдхэгдэһэн, газарынь шанаржуулагдан һайжаруулагдаһан, 7 мянга гаран гектар газар шэнээр уһалагдадаг болоһон, 8 мянган гектар намаг хатаагдаһан, 7 мянга гаран гектар уһалагдадаг болбосон бэлшээри бии болгогдоһон, уһагүй 173 мянган гектар бэлшээри уһаар хангагдадаг болоһон байна. Энэ табан жэлэй туршада элдүүриин газарай угаа ехэ талмай дээрэ — 170 мянга гаран гектарта элдэб янзын мелиоративна хүдэлмэри хэгдэхэ. Табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэлэй турша соо хүдөө ажахын талаар хэгдэһэн хүдэлмэриин дүнгүүд һаяшаг областной партийна конференци дээрэ тодорхойгоор хаража үзэгдөө һэн. Республикын хүдөө ажахыда бэрхэтэй жэлнүүдэй тохёолдоһониинь мэдээжэ. Байгаалиин сүйд ушаралнуудай хойшолонгуудтай тэмсэхын тула ехэ хүсэ гаргаха, зоори гаргашалха ушартай болгодоһон байна. Тиигэбэшье, колхозууд болон совхозуудай экономикын бэхижэһэнэй, хүдөө ажахын техническэ зэбсэгжэлэй улам һайжарһанай, гүрэнэй зүгһөө ехэ туһаламжын үзүүлэгдэһэнэй ашаар, эдэ жэлнүүдтэшье хүдөө ажахын үйлэдбэри табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан тиимэ хурдан түргэнөөр бэшэшье һаа, таһалгаряагүй дэбжээ.

Эдэ жэлнүүдтэхи ороохо тарянай ба тэжээлэй абтасын жэлэй дундуур хэмжээн үнгэрөөшэ табан жэлэйхиһээ дээшэ байгаа. Тэрэшэлэн бүхы түрэлэй малай тоо эли бодо нэмээ, ашаг шэмэнь дээшэлээ. Мяханай абтаса 13 процентээр, һүнэй—6,5 процентээр, ноохоной—8,8 процентээр, үндэгэнэй 77,9 процентээр нэмэһэн байна.

Гэбэшье хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөхын тула өөһэдтөө бии байһан ехэ арга боломжонуудые хүсэд дүүрэнээр хэрэглэжэ шаданагүйбди гэжэ сэхэ мэдэрхэ хэрэгтэй гээд элидхэлшэ хэлэбэ. Нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэһөө ажаглалта хээд үзэхэдэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ хэрэгтэ һаад ушаруулха байһан дутуу дунданууднай элирэн харагдана.

Техническэ талаар зэбсэгжэлгын дээшэлжэ, үтэгжүүлгэ ехээр абадаг ба мелиорациин хэмжээнэй улам ургажа байбашье, республикымнай олонхи колхоз, совхозуудта ороохо тарянай ба тэжээлэй ургамалнуудай үйлэдбэриин ургалта эрилтын хэмжээнһээ гээгдэжэ ябана. Иимэ байдалай гол шалтагаан юуб гэхэдэ, хахалагдадаг газар дээрэ таригдадаг хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса бага, тэрэшэлэн сабшалан бэлшээриин ашаг үрэ бага байһан ушар болоно.

Гектар бүриһөө абтадаг ургасые дээшэлүүлхэ зорилго хадаа бидэнэй урда табигдаһан шухалын шухала зорилго байһан, байнашье, саашадаа удаан саг соо байха гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев хэлэнэ. Манай республикын олонхи колхоз болон совхозуудта энэ зорилго тон удаанаар шиидхэгдэнэ гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй.

Бага ургаса хадаа, нэн түрүүн, газар тарялангаа хангалтагүйгөөр эрхилжэ байһанай үрэ дүн болоно гээшэ. Манайда газараа муугаар хэрэглэдэг, паар болон намарай паар шанар муутайгаар хахалдаг, саг соонь хахалдаггүй, тарилга дээрэ агротехникын эрилтэнүүдые хазагайруулдаг, ургасын хойноһоо харууһа муугаар хэдэг, севооборотуудые хэрэглэмжэдэ удаанаар оруулдаг, үтэгжүүлгэ багаар хэрэглэдэг, ургасаяа хуряаха ба хадагалхадаа гээлтэ хоролтодо оруулдаг ажахынууд, бригаданууд манайда үсөөн бэшэ.

Манай газарай хүрьһэнэй хэрэгтэй зэргын үрэжэлтэй байһаниие түрүү колхоз, совхозуудай дүй дүршэл, научна шэнжэлгын баримтанууд гэршэлэн харуулна. Газараа һайнаар элдүүрилэн ашаглаад, агротехникын эрилтэнүүдые нягта нарииваар сахяад байбал, манай газар дээрэһээ хаа хаанагүй ороохо тарянай ба тэжээлэй ургамалнуудай бүри баян ургаса абажа болохо.

Нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ соо заагдаһанай ёһоор, хүдөө ажахые хүтэлбэрилгын бүхы шатада ургаса дээшэлүүлхэ талаар хүдэлмэриие шүүмжэлхы ёһоор хаража үзөөд, колхоз, совхоз бүхэндэ газар тариалан элдүүрилэн ашаглалгые дээшэлүүлхэ талаар хэмжээ ябуулгануудые хараалан бэелүүлхэ шухала.

Тарилгын талмайнуудай бүридэл саашадань һайжаруулга хадаа бэелүүлэгдэхэ эдэ хэмжээ ябуулгануудай дунда шухала һуури эзэлхэ байна. Тиихэ зуураа, ороохо тарянай ба мал ажалда хэрэгтэй тэжээлэй бусад ургамалнуудай ургасые горитойгоор дээшэлүүлхэ шухала байһаниие хараада абаха хэрэгтэй.

Мүнөө бүхы тэжээлэй бүридэлэй 45 процент ороохо тарягаар буйлуулагдаһан тэжээлдэ хүртэнэ. Шубуунай, гахайн мяха ба үндэгэ үйлэдбэрилгын дээшэлүүлэгдэһэн хэмжээнэй зэргээр малда эдюулэгдэхэ ороохо тарянай хэрэглэмжэ улам дээшэлхэ байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ тарилгын талмайн бүридэлдэ ороохото ба ороохото-бобово ургамалнуудай хэмжээн нэгэ бага дээшэлэнхэй. Гэбэшье, шэмэ багатай нэгэ жэлэй ногоо тарилгада ехэ газар үгтэдэг байһаар. Саашадаа бидэнэр ороохото ургамалнуудай тарилгын талмайе ехэ болгожо, эдэ ба бусад ургамалнуудай ургасые эрид шууд дээшэлүүлхэ зэргэтэйбди. Тиимэ үрэ дүн туйлахын тула паараа саг соонь һайн шанартайгаар бэлдэхэ, эртын намарай һайжаруулагдаһан паарай агротехникэ заатагүй нэбтэрүүлхэ, ороохото-бобово ба тэжээлэй ургамалнуудай үрэһэ хүрэнгэ һайжаруулха ёһотойбди.

Научна үндэһэ һууритай севооборотуудые хэрэглэхэ ябадал хадаа хахалагдадаг газарые үрэ ехэтэйгээр хэрэглэлгын шухала арга нүхэсэл болоно. Энэ талаар ехэхэн юумэн хэгдээ гээшэ. Гэбэшье республика доторнай мүнөө болотор 225 мянган гектар гэхэ гү, али хэрэглэмжэдэ байһан тарялангай газарай дүрбэнэй нэгэ хубиин зэргэ газар севооборотдо оруулагдаагүй байһаар. Энэ ехэ хэмжээнэй газар дээрэһээ бидэнэр бага продукци абанабди. Юуб гэхэдэ, олохон ажахынуудта энэ газарай үрэжэлые дээшэлүүлхэ талаар мүртэй юумэн хэгдэнэгүй.

Республикымнай ган гасуурта нэрбэгдэдэг районуудта уһа, һалхинһаа газарай хүрьһэ аршалха гээшэ айхабтар шухала удха шанартай. Республика доторнай ороохото ургамалнуудай бүхы тарилгын 40 хүрэтэр процент жэл бүхэндэ республикын дунда зэргын ургасын хэмжээнһээ 2,4 центнер доогуур ургаса үгэнэ. Ушар иимэһээ колхоз, совхозуудта уһа, һалхинһаа газарай хүрьһэ аршалха научна үндэһэ һууритай агрономическа онол арга хэрэглэхэ гээшэ ороохо таряа болон тэжээл ехээр үйлэдбэрилгын шухала арга нүхэсэл мүн болоно.

Уһалагдадаг газар — республикымнай колхоз, совхозуудай сэгнэгдэшэгүй ехэ баялиг. Республика дотор 170 мянган гектар уһалагдадаг газар бии гэжэ тоологдоно. Колхоз болон совхозууд имагтал энэ газар дээрэһээ овощой, хартаабхын, корнеплодуудай ургасын ехэнхи хубиие, тэрэшэлэн бэлэдхэгдэдэг бүхы тэжээлэй ехэнхи хубиие абана.

Олонхи ажахынуудта, илангаяа уһалагдадаг газар даажа абаһан тусхай звенонууд энэ газарһаа тогтууритай үндэр баян ургаса ургуулан абана. Жэшээнь, Хяагтын аймагай «Родина» колхоз уһалагдадаг 180 гектар газарайнгаа га бүриһөө 20 центнер шэниисэ, кукурузын таригдаһан 200 гектарай га бүриһөө 252 центнер, хартаабхын таригдаһан 120 гектарай га бүриһөө 200 центнер ургаса хуряагаа. Георгий Николаевич Дампиловай даадаг звено 130 гектарта кукуруза тарияад, га бүриһөөнь 300 центнер; Коновалов, Агафонов, Бурлаков гэгшэдэй звенонууд даажа байһан участогуудайнгаа гектар бүриһөө кууэикугай 750—820 центнер ургаса абаһан байха юм.

Баргажанай совхозой нүхэр Колмаковой даадаг бригада уһалагдадаг 580 гектар газарайнгаа га бүриһөө 21 центнер ургаса хуряагаа.

1973 ондо Онохойн совхоздо уһалагдадаг газарһаа иимэ ургаса хуряагдаа гэбэл: шэниисын 205 гектарай га бүриһөө 28 центнер, обёосой 40 гектарай га бүриһөө 20 центнер, овощой 75 гектар талмайн га бүриһөө 287 центнер ургаса абтаһан байна.

Улаан-Үдын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй ба Бэшүүрэй аймагуудай хэдэ хэдэн ажахынууд уһалагдадаг сабшаланһаа жэл бүри үндэр баян ургаса хуряана. Жэшээнь, Хяагтын аймагай Хүдэриин зонын колхозууд уһалагдадаг 4 мянган гектар сабшалангай га бүриһөө жэл бүхэндэ 20 центнерһээ доошо бэшэ үбһэ абана. 1973 ондо бүхыдөө нэгэ гектарһаа 23,3 центнер абаа. Хүдэриин совхозой нүхэр Чагдуровай звено 82 гектар сабшалангай га бүриһөө 45 центнер үбһэ абаа. Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой нүхэр Некипеловэй даадаг звено уһалагдадаг 100 гектар сабшалангай га бүриһөө 35 центнер ургаса хуряагаа.

Иимэ жэшээнүүдые үшөө олоор дурдажа болохо.

Гэбэшье, республика дотор бүхы дээрэнь абахада уһалагдадаг газарай ашаг үрэ мүнөө дээрээ бага байһан зандаа. Олонхи ажахынуудта уһалагдадаг газарһаа, уһалагдадаггүй доболиг газарайхида орхедоо, һураггүй ехэ ургаса абана.

1973 ондо Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынуудта уһалагдадаггүй доболиг газарай гектар бүриһөө абтаһан ургаса 10,2 центнер, уһалагдадаг газарай—оройдоо 11,2 центнер болоо. Хориин аймагта тус тустаа 10,3 ба 10,9 центнер; Баргажанай аймагта — доболиг газарһаа — 15,4 центнер, уһалагдадаг газарһаа 16,3 центнер болоо. Загарайн аймагта силостэ хэрэглэгдэхэ кукуруза доболиг газарай гектар бүриһөө 40,2 центнер, уһалагдадаг газарай гектар бүриһөө 41,8 центнер ургаса үгөө.

Иимэ огто таагүй байдалай элдэб шалтагаануудые тайлбарилан харуулжа болохо. Тодорхойлон хэлэбэл, уһалууриин олохон түхеэрэлгэнүүд хангалтагүй муу байдалтай. Тэндэнь уһан бага, олохон системэнүүдэй түхеэрэлгэнүүд инженерна талаар доодо хэмжээндэ байна. Эгээл гол дутагдалынь гэхэдэ, манай һанамжаар, олонхи ажахынуудта уһалагдадаг газарта ёһотой һайнаар анхарал табигданагүй, энэ газар хайша хэрэгээр ашаглагдана.

Эдэ дутагдалнуудтай эбсэшэгүй тэмсэл эрид шууд ябуулха шухала. Уһалагдадаг газар дээрэһээ ороохо тарянай ба тэжээлэй ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлхэ хэрэгые ургамалай талаар тон шухала арга боломжо гэжэ хараха хэрэгтэй.

Элидхэлшэ саашань хэлэхэдээ шэнэ газар ашаглаха талаар хүдэлмэриин удха шанар тухай тогтобо. Энэ табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй туршада республика доторнай 42 мянган гектар шэнэ газар хахалагдажа, тарилга хэгдэһэн байна. Энээнэй ашаар тарилгын талмай үргэдхэхэ ба ган гасуур, уһанай үерэй хохидолһоо зайсажа, тэжээл бэлэдхэлгээ өөрынь хэмдэ байлгаха арга олдоо.

Ойрын хоёр — гурбан жэлэй туршада 100—150 мянган гектарһаа бага бэшэ шэнэ газар ашаглажа, тарилгынгаа талмайе миллион гектарта хүргэхэ болонобди. Тиигэхэ зуураа, үсэд нэтэрүүгээр газар тарялангаа һайнаар эрхилдэг боложо, тэрэнэй үндэһэ һуури дээрэ бии байһан тарянай газарһаа абтадаг ургасые улам дээшэлүүлхэ шухала.

КПСС-эй обком ба республикын Министрнүүдэй Совет һаяхан тусхай тогтоол баталан абажа, 1974 ондо шэнэ газар ашаглаха талаар даабаринуудые аймагуудта тодорхойлон үгэбэ. Энэ тон шухала хэмжээ ябуулгые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар хүдэлмэри унжагайрүулангүй эмхидхэхэ хэрэгтэй. Тиин хахалагдажа болоомоор газарнуудые тодорхойлон оложо, олохон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хэдэгтэл адляар, дутажа байһан үрэһэ хүрэнгэеэ хүсэлдүүлэн бэлдэхэ, энэ хүдэлмэриие дүүргэхын тула хэрэгтэй техникэ ба дүй дүршэлтэй механизаторнуудые томилхо, шэнэ газар түргөөр, һайн шанартайгаар хахалхын тула тэдэниие материальна талаар урмашуулха хэрэгтэй.

Ороохо тарянай ургасые дээшэлүүлхэтэй хамта бүдүүн ба шүүһэтэ тэжээлэй үйлэдбэриие саашадань үргэдхэхэ гээшэ тон шухала зорилго болоно. 1974 ондо үбһэ хуряалгые 550 мянган тоннодо, корнеплодуудые — 270 мянган тоннодо, силостэ хэрэглэгдэхэ ургамал 1 миллион 200 мянган тоннодо хүргэхэ зорилго табигдана. Гектар бүриһөө 200 ба дээшэ центнер кукурузын эшэ набшаһа 350 центнерһээ бага бэшэ куузику, 12—14 центнер үбһэ абадаг болохо хэрэгтэй.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

КПСС-эй обкомой II пленум

ШЭНЭ ГАЗАР ЭЛДҮҮРИЛЭН АШАГЛАЛГЫН 20 ЖЭЛЭЙ ОЙД
БАЯРАЙ СУГЛААН ДЭЭРЭ КПСС-эй ЦК-гай ГЕНЕРАЛЬН
ТОБШОЛОЛНУУД БА ДУРАДХАЛНУУДАЙ ҮНДЭҺӨӨР ОБЛАСТНО

КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. У. МОДОГОЕВОЙ элидхэлһээ

(Үргэлжэлэл. Эхининь 1-дэхи нюурта)

1974 ондо мелиорациин талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ, 3,9 мянган гектараар уһалагдадаг газар үргэдхэгдэхэ, 4,4 мянган га талмай дээрэ уһалууриин ба намаг газар хатааха хүдэлмэри хэгдэхэ, 23,6 мянган га сабшалан һайжаруулагдаха, 4,7 мянган гектар һайжаруулагдаһан бэлшээри эмхидхэгдэхэ, 70 мянган гектар сабшалангай хүрьһэн һайжаруулагдаха, 30 мянган гектар талмайда шэбхэ тараагдаха болоно. Энэ ехэ тон шухала удха шанартай хүдэлмэри партийна совет ба хүдөө ажахын органуудай саг үргэлжын хиналта, шалгалта доро байха ёһотой.

Эдэ үдэрнүүдтэ газар уһалалга ба сабшалан һайжаруулгаар габшагай хоёр һара республика доторнай үнгэргэгдэжэ байна. Энэ хүдэлмэри хаа хаанагүй жэгдэ һайнаар ябуулагданагүй.

Бүхы аймагуудта габшагай хоёр һарын хүдэлмэридэ үдэр бүриин анхарал хандуулжа, таряалан ба сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргалгые шангадхан, уһалууриин хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэхэ хэрэгтэй. Уһалууриин сагые алдажа болохогүй. Уһалууриин техникэ шадаалһаа һайнаар хэрэглэхэ шухала. Хабарай тарилгын эхилтэр тон богонихон саг үлэбэ. Гэхэтэй хамта, олохон ажахынуудай тарилгын хүдэлмэридэ үшөө бэлэн болоогүй байһаниие шалгалта харуулна. Зарим ажахынуудта машина, тракторнуудые заһабарилга унжагайрһаар. Олон трактор ажахын хүдэлмэридэ хэрэглэгдэһээр. Үрэһэ хүрэнгын горитойхон хуби тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй байһаар. Хабарай тарилгада бэлэдхэлэй эдэ дутагдалнууд түргөөр усадхагдаха ёһотой.

Механизаторнуудай ажабайдал ба хүдэлмэридэ тон шухала полевой стануудые, столово болон бусад байрануудые һайнаар түхеэрхэ, үгы газартань шэнээр бариха болоно.

Партийна организацинууд механизаторнуудай дунда эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри тодорхой һайнаар эмхидхэжэ, хабарай тарилгые агротехническэ һайн болзор соо амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө, ургасын хойноһоо һайн харууһа хэжэ, ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряахын түлөө, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэриие эмхитэй һайнаар үнгэргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн, хабарай тарилгаһаа эхилээд ургаса хуряалгын дүүрэтэр механизаторнуудта ажаһуудалай ба культурна һайн эрхэ байдал олгохын тула оролдолго гаргаха ёһотой.

Нүхэр Л. И. Брежнев үгэ хэлэхэдээ, мал ажал саашадань хүгжөөлгын асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулһан, тиихэтээ хамта хүдөө ажахын энэ шухала һалбариие мүнөө сагай индустриальна үндэһэ һууритай болгохо тухай, үйлэдбэриин тусхай мэргэжэл шэглэлые улам гүнзэгырүүлхэ, хамтадхан томодхохо тухай хэлэгдэнэ гэжэ тусхайлан тэмдэглээ һэн. Эдэ заабаринуудынь манай республикын мал ажалда илангаяа ехэ удха шанартай байна.

Республикын колхозууд, совхозуудтахи мал ажал хүгжөөхэ хэрэгтэ зарим тэды үрэ дүнгүүдэй туйлагдабашье, мал ажалаймнай гол һалбаринуудай экономическа ашаг үрэнь үшөөл бага байһаар, тон удаанаар дээшэлнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Элидхэлшэ эндэ хэлэһэнээ баримтаар баталхын тула, республикын олонхи ажахынуудай мал ажалай ашаг шэмын үшөөл бага байһые элирхэйлхэ мэдээнүүдые дурдаба.

Республика доторхиие бүхы дээрэнь абажа харабал, һү һаажа абалгын дундуур хэмжээн 1973 ондо үнеэн бүриин 1.700 килограммһаа доошо байгаа. Олохон түрүү хонишод хонин бүриһөө 4.5 — 5 килограмм нооһо хайшалжа абана. Гэхэ зуура, бүхы республика дотор абабал, хонин бүриһөө нооһо хайшалжа абалгын дундуур хэмжээн олохон жэлэй туршада гурбаад килограммһаа дээшэ гаранагүй. Томо болгогдохо, шахагдаха байгаа мяханай малай суудхэ соохи дундуур нэмэсэ 1973 ондо минил 438 грамм болодог байһан. Энээнһээ уламжалан, нилээд олон туранхай мал үүсэлэгдэхээр тушаагдаһан байна.

Олонхи ажахынуудта мал ажалай единицэ продукци абахын тула гаргагдадаг хүсэн ба гаргашалагдадаг тэжээл тогтоогдомол нормоһоо нилээд дээшээ болоно. Энэнь продукциин өөрынь үнын хүндэрхэ ушар тохёолдуулна.

Энэ хадаа элдэб янзын олон шалтагаанһаа дулдыдана гээд элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Мал ажал эрхилхэ талаар, үбһэ тэжээл ээн бэшээр, гам хайрагүйгөөр гаргашалха, тэжээлэй кухнинуудта түлишэ ехээр гаргашалха талаар олон тоото жэшээнүүдые эндэ дурдажа боломоор. Эдэ бүгэдые усадхахын тула үсэд шангаар тэмсэхэ шухала.

Гэхэтэй хамта, нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэнэй ёһоор, мал ажал хүгжөөлгэдэ, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлгэдэ дайралдадаг гол шалтагаануудай нэгэниинь юуб гэбэл, манай колхоз болон совхозуудта олон һалбаритай үйлэдбэри эрхилэгдэнэ. Тиихэдэ мал ажал эрхилхэ хэрэгтэ эртэ урданай онол арга үшөөл усадхагдаагүй байһаар.

Республикын колхоз болон совхозуудта мал ажал эрхилэлгэ гол түлэб бэлшээриин газар ашаглалга дээрэ хэдэн арбаад жэл соо үндэһэлдэг гэжэ бултанда мэдээжэ. Адууһа мал ажахынуудай бүхы газар дайда дээрэ хэдэн олон жэжэ байрануудта харууһалагдадаг байһан гээшэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ энэ хэрэгтэ горитой хубилалта боложо байнхай. Колхоз болон совхозуудта илангаяа һаалиин томодхогдоһон фермэнүүд баригдажа байна. Тиигэбэшье, энэ хэрэгые эрид шууд түргэдхэхэ эрилтэ ажабайдал табина. Колхоз ба совхозууд багахан фермэнүүдтэ машина ба түхеэрэлгэнүүдые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха аргагүйдэнэ, адууһа мал харууһалха, эдеэлүүлхэ талаар шэнэ онол арга хэрэглэжэ шадахагүй болоно бшуу.

Нэгэ жэшээ дурдая. Бэшүүрэй аймагай «Рассвет» колхоздо 500 үнеэн бии юм. Тэдэнь 4 фермэдэ харууһалагдана. Фермэнүүдтэнь ямаршье оньһожоруулга байхагүй. Ушар имэһээ 500 үнеэ харууһалгада аяар 82 хүн хүдэлнэ. Тэдэнэй 33-ниинь һаалишан. Энэ ажахыда фермые даагшаар 3 хүн, 3 үрэжүүлэгшэ, 2 тоо бүридхэгшэ хүдэлнэ. Тиихэдэ мал адуулагшадһаа гадна үшөө 9 хүн жиирэй ажалда хүдэлдэг байха юм. Ушар имэһээ колхозой фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэ бүхэндэ жэл соо 110 центнер һүн абтаһан байгаа. Тиихэдэ центнер һүнэй өөрын үнэ сэн худалдалгын сэнгһээ холо дээгүүр байха юм.

Загарайн, Хэжэнгын, Хяагтын, Сэлэнгын, Хурамхаанай болон бусад зарим аймагуудай колхоз ба совхозуудай һаалиин фермэнүүдтэ иимэрхүү байдал үшөөл дайралдаһаар. Мухар-Шэбэрэй аймагай колхозуудай һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэ бүхэндэ 10 үнеэн хүртэнэ.

Гэхэ зуура, республикын колхоз, совхозуудай үйлэдбэриие томодхожо, тусхай шэглэлтэй болгохо, мал ажалые промышленна үндэһэ һуури дээрэ эрхилхэ тухай асуудал нэгэнтэ бэшэ партиин обкомой пленум дээрэ харагдаһан байха юм. Тиигэжэ тодорхой тогтоолнууд абтаһан, тэдэниие бэелүүлхын тула эмхидхэлэй нилээд хүдэлмэри ябуулагдаһан байгаа. Мүнөө республикын колхоз болон совхозуудые үйлэдбэриин тусхай шэглэлтэй болгохо хэрэг тодорхойлогдожо, «Птицепром», «Скотопром», «Свинопром» гэхэ мэтын тусхай шэглэлтэй трестнүүд эмхидхэгдэнхэй. «Птицепром» трестын мэдэлдэ ородог ажахынуудай жэшээ дээрэһээ хаража үзэхэдэ, үйлэдбэриие томодхожо, тусхай шэглэлтэй болгоһоной ашаг үрэнь эли тодоор харагдана. Шубуу үсхэбэрилгэ богонихон болзор соо промышленна үндэһэ һуурида оруулагдажа, үндэгэн болон шубуунай мяхан ехээр абтадаг болоо. Тиихэдэ продукци үйлэдбэрилгэдэ гаргашалагдадаг тэжээл ба бар хүсэн нилээд хороогдоһон байна. Шубуу үсхэбэрилхэ хэрэг республикын хүдөө ажахын эгээл олзо ехэтэй һалбаринуудай нэгэн болонхой.

«Скотопром», «Свинопром» гэһэн тусхай шэглэлтэй трестнүүдэй совхозуудта эбэртэ бодо мал ба гахай шахан таргалуулха хэрэг нилээд ашаг үрэтэй боложо байна гээд тэмдэглэмээр. Тиигэбэшье, энэ хэрэгтэ шиидхэгдэхэ асуудалнууд үшөөл олон байһаар.

Мүнөө республика доторнай адууһа малай томо комплекснуудай, шубуунай фабрикануудай барилга эхилэнхэй. Энэ жэлдэ Кабанскын нугаһанай фабрика ашаглалгада оруулагдаха юм. Загарайн аймагта шубуунай фабрикын, Прибайкалиин аймагта гахай үсхэбэрилгын комплексын, мүн бусад томо томо оньһожоруулагдаһан фермэнүүдэй барилга эхилэнхэй. Адууһа малай промышленна томо комплекснуудые байгуулхын тула ажахы хоорондын кооперацида эхи табигдаа. Колхоз болон совхозуудай мүнгэ зөөреэр Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда тугалнуудые түлжүүлхэ аймагууд хоорондын томо комплекс, Улаан-Удын ба Хяагтын аймагуудта гахай шахаха баазанууд баригдажа байна.

Энэ пленумдэ бэлдэлгын үедэ КПСС-эй хэдэн райкомууд, аймгүйсэдкомууд, республикын албан зургаанууд хүдөө ажахын үйлэдбэриие томодхон, тусхай шэглэлтэйгээр эрхилхэ асуудалнуудые түргэдхэхэ талаар өөһэдынгөө дурадхалнуудые партиин обкомдо оруулһан байна. Тэдэ дурадхалнуудые нарин нягтаар шэнжэлжэ үзэхэ хэрэгтэй. Һү, мяха үйлэдбэрилгые түргэдхэхын тула томодхогдоһон комплекснуудые бариха талаар аймагуудай хүтэлбэрилэгшэдэй оруулһан дурадхалнууд онц госотой, дэмжэгдэмээр. Гэхэ зуура, томо томо комплекснуудые барихын тула ехэ мүнгэ зөөри ба барилгын материал, барилгын һайн бааза, мүн сан хэрэгтэй болохо гэжэ ойлгонобди.

Адууһа малай томо комплекснуудые бариха тухай дурадхалнуудые оруулха зуураа, тэжээлэй бата бэхи бааза байгуулха асуудалда зарим аймагууд анхаралаа хандуулнагүй. Иимэ, ябадалые зүб гэжэ хэлэхын аргагүй.

Өөһэдынгөө арга боломжонуудые хараада абажа, томо комплекснуудые бариха талаар хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай. Эдэ асуудалнуудые нэгэнтэ бэшэ хаража үзэһэн, болохо шадалаарнь шиидхэжэ байнабди. Шэнэ томо комплекснуудые барихынгаа хажуугаар хуушан фермэнүүдые шэнэдхэн заһабарилха хэрэг тон шухалада тоологдоно.

Партиин обкомой зүүршалгаар республикын хүдөө ажахын ба түсэблэлгын органууд һү һаалиин фермэнүүдэй паспортизаци эмхидхэһэн байна. Тиигэхэдэ ехэ гаргашагүйгөөр һэльбэн заһабарилаад, 400—600 үнеэ байлгажа болохо, тэндэ наг шэбхэ сэбэрлэхэ, бэшэшье хүдэлмэри оньһожоруулха арга боломжотой олон тоото фермэнүүд бии гэжэ элирүүлэгдээ. Тэдэ фермэнүүдтэ ойрын хоёр-гурбан жэлэй турша соо 40 мянга шахуу үнеэ байлгаха болохоор гэжэ тодорхойлогдоно.

Ажахы бүхэндэ бүхы түрэлэй мал нэгэ доронь олоод суглуулжа, тэдэниие һайнаар түлжүүлхэ, шахан таргалуулха хүдэлмэри ёһотоор эмхидхэхэ арга боломжо бии гээшэ.

Хуушан фермэнүүдые һэльбэн заһабарилха хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулжа, партийна, совет, хүдөө ажахын органууд энэ хүдэлмэриие оносотой һайнаар хүтэлбэрилхэ. Тэрэ хэрэгтэ ажахынуудай хүсэ шадал, мүнгэ зөөри зорюулха зэргэтэй. Мүн энэ хэрэгтэ барилгын ба хабсаралгын эмхинүүдые хабаадуулха болоно. Фермэнүүдые һэльбэн заһабарилжа байдаг ажахынуудта барилгын материал ба түхеэрэлгэнүүдые, мүн мүнгэ зөөри үгтэхэ зэргэтэй.

Эбэртэ бодо мал шахан таргалуулгые ашаг үрэ ехэтэй болгохо асуудал шухалын шухалада тоологдоно. Эбэртэ бодо мал шахаха ажахынууд хоорондын томо байрануудые түхеэрхэ хэрэг үшөө эртэ гээд һанагдахаар. Хэрбээ тиимэ ажал ябуулжа эхилээ һаамнай, зунай үедэ холын бэлшээри ашаглаха аргагүй болгохо ха. Гэхэ зуура, бүрүү, хашарагуудые бага шэгнүүртэйгээр, туранхайгаар гүрэндэ тушааха ябадал үзэгдэнэ. Энэмнай саашадаа яашье тэсэхээр бэшэ хэрэг. Залуу мал шахан таргалуулхын тула республика дотор мяханай комбинадуудта дүтэхэнэ 1—2 томо бааза эмхидхээд, тэндэ бүрүү, хашарагуудые һайнаар шахажа, толгой бүриин 400—450 килограмм шэгнүүртэй болгоод, гүрэндэ тушаабал, олзотой байха болоно. Нэн түрүүлэн Улаан-Удын аймагай «Никольский» совхозой мал шахалгын баазые үргэдхэхэ шухала.

Ороной бусад областьнуудай жэшээгээр республика дотор ажахынууд хоорондын таряа талханай зүйлнүүд предприятинуудые, транспортна ажахынуудые, агрохимцентрнүүдые, газар уһалха управлениинуудые ба бусад үйлэдбэриин участогуудые эмхидхэгдэхэ болгодоно.

Хүдөө ажахын үйлэдбэри томодхожо, тусхай шэглэлтэй болгохо, ажахынууд хоорондын кооперацинуудые эмхидхэхэ талаар республикын госплан, хүдөө ажахын органууд эхилһэн хүдэлмэреэ саашадань үргэлжэлүүлхэ, дурадхалнуудаа оруулха зэргэтэй. Тэдэнэй оруулһан дурадхалнуудые партиин обкомой бюро, республикын Министрнүүдэй Совет нарин нягтаар хаража үзөөд, зохихо шиидхэбэринүүдые абаха юм. Энэ ушар хадаа мал ажалые тусхай шэглэлтэйгээр эрхилхэ хүдэлмэриие тогтоолой гаратар хүлеэхэ гэһэн удхатай бэшэ юм. Мүнөө шиидхэгдэжэ эхилһэн асуудалнуудаа хэрэг дээрэнь түргөөр бэелүүлхэ, шэнэ байрануудай барилга хурдадхаха, хуушан фермэнүүдые һэльбэн заһабарилха хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр ябуулха гэһэн эрилтэ табигдана.

Гахай үсхэбэрилхэ томо комплекснуудые барилгые түргэдхэхэ асуудалда партиин обкомой бюро ехэ анхарал табина. Тэдэнэй ашаглалгада орохотой хамта тэжээлнүүдэй гаргашын гурбанай нэгэ хубиие хорооха, гахайнуудай амидын шэгнүүрэй нэмэсын центнер бүхэнэй өөрынь сэн хоёр дахинһаа ехээр хямдаруулха арга олдохо юм.

— Ушар имэһээ мал ажалай фермэнүүдые томодхожо, тусхай шэглэлтэйгээр эрхилхэ ба ажахынууд хоорондын кооперацинуудые эмхидхэхэ талаар ехэ юумэн хэгдэхэ зэргэтэй, — гээд элидхэлшэ онсолон тэмдэглэбэ. — Энэ шухала ба орёо асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэхын түлөө областной партийна организациин, бүхы ажалшадай хүсэ шадалые гүйсэд һайнаар элсүүлхэ шухала.

Оронойнгоо бусад областьнуудай ажахынууд дүй дүршэлые халан абабал, бидэнэй хэхэ хүдэлмэри нилээд хүнгэрнэ гээд тэмдэглэмээр. Манай республикаһаа хэдэн хүн һаяхан Омско областьдо ошожо, нилээд һонирхолтой, халан абамаар юумэ үзэжэ, хаража ерээ. Түрүү дүй дүршэлтэй танилсахын тула оронной бусад областьнуудые хизаарнуудта хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые эльгээжэ байхаар гээд һанагдана.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие томодхожо, тусхай шэглэлтэйгээр эрхилхэ талаар эхилһэн хүдэлмэреэ саашадань үргэлжэлүүлхэ зуураа, партиин Центральна Комитедэй заабаринуудые хараада абажа, энэ шухалын шухала хүдэлмэридэ багаханшье алдуу эндүү, дутагдалнуудые гаргажа болохогүй.

Хүдөө ажахые хүтэлбэрилгые саашадань наринжуулан һайжаруулха, партийна, совет ба хүдөө ажахын органуудай хүдэлмэриин онол арга улам һайжаруулха, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй ажал ябуулга ба эдэбхи үүсхэл бүри дээшэлүүлхэ тухай асуудалнуудта элидхэлшэ онсолон тогтоһон байна.

— Ажахы бүхэнэй, фермэ бүхэнэй экономическа байдал гүнзэгыгөөр шудалан үзэхэ, продукциин өөрын үнэ сэн хямдаруулха, ажахын доторой түсэблэлгын хүдэлмэри ба тоо бүридхэл һайжаруулха шухала, — гээд элидхэлшэ хэлэбэ. — Энэ хүдэлмэри Хүдөө ажахын министерство, совхозуудай нэгэдэл, трестнүүд, нэн түрүүлэн ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд ба мэргэжэлтэд хэхэ зэргэтэй.

Республикын хүдөө ажахын министерствын, совхозуудай нэгэдэлэй, хүдөө ажахын трестнүүдэй, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй, үүлтэртэ малай гүрэнэй нэгэдэлэй ба хүдөө ажахын бусад органуудай ажал ябуулгада дайралдадаг олон тоото дутагдалнууд тухай элидхэлшэ хэтэн жэшээ дурдан хэлэбэ.

Партиин ЦК-гай декабриин Пленумэй заабариин ёһоор, гүрэнэй түсэб заатагүй дүүргүүлхын түлөө кадрнуудта эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг болохо, хүдэлмэрилэгшэ бүхэниие даалһан ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг болгохо тушаа обкомой бюро, КПСС-эй райкомууд үшөөл ехэ хүдэлмэри хэхэ зэргэтэй. Энээнтэй хамта мэргэжэлтэдэй эдэбхи үүсхэл али болохоор дээшэлүүлхэ, хүдөөгэй бүхы ажалшадай зохёон байгуулхы эдэбхи үүсхэлые улам бадаруулха шухала. Ажалшадые үйлэдбэри хүтэлбэрилгэдэ олоор хабаадуулжа, бии байһан дутагдалнуудые усадхаха, хүдөөгэй ажалшадай урда партиин табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ тэдэнэй хүсэл оролдолгые элсүүлхэ байнабди.

* * *

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ хүдөө ажахын эрдэм наукын үүргэ улам ехэ боложо байна гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

* * *

Мүнөө хүдөө ажахын шухала асуудалнуудые шиидхэхэ талаар республикымнай эрдэмтэдэй хахадынь шахуу, ехэ, багааршье һаань, хабаадалсана гээшэ. Тэдэнэй олонхинь ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, газар таряалан, мал ажал эрхилхэ, хүдөө ажахын экономико болон үйлэдбэриие зүбөөр эмхидхэхэ гол шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ горитой хубита оруулна.

Гэбэшье республика дотор хүдөө ажахыдахи научна-шэнжэлгын хүдэлмэри мүнөөнэй улам ургажа байгаа эрилтэдэ хүрэмөөр табигданхай гэхын аргагүй. Научна ехэнхи шэнжэлгэнүүд хоорондоо холбоогүйгөөр, үйлэдбэриһөө таһархайгаар, дан бага асуудалда зорюулагдажа, заримандаа халирхайгаар хэгдэнэ. Тиимэһээ республикын научна эмхи зургаануудай зохёоһон дурадхалнууд олонхи ушарта үйлэдбэридэ ёһоор нэбтэрүүлэгдэнэгүй ха юм.

Республикын хүдөө ажахын туршалгын станци өөрынгөө ажал ябуулгануудые нэгэ хэдыхэн асуудалнуудта, гол түлэб орооһо гаряанай селекци болон агротехникэ шэнжэлгээр хизаарлана. Газар таряалан эрхилэлгые гуримшуулан наринжуулха талаар тэдэнэр колхоз, совхозуудта мүртэй туһаламжа хүргэнэгүй. Мал ажалдахи хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхэ, шэнэ технологи нэбтэрүүлхэ, экономико һайжаруулха талаар станциинхид туршалга-үйлэдбэрилгын шэнжэлхы хүдэлмэри оройдоошье хэнэгүй шахуу. Бүхы үйлэдбэриие эрхим һайнаар эмхидхэн хүтэлхэ талаар Ивалгын туршалгын ажахышье бусад колхоз, совхозуудта бодото жэшээ боложо үшөө шаданагүй.

Бии байһан хүсэеэ зүбөөр холбон эмхидхэжэ ябуулха, шэнжэлхы хүдэлмэриин саашанхи шэглэлые зүбөөр олохо, ажалдаа бии байһан дутагдалнуудые усадхаха хэрэгтэнь республикын научна эмхи зургаануудта туплалха шухала байна.

Бүхы табан жэлэй, мүн энэ байгша оной түсэбтэ даабариие дүүргэхэ тушаа зорилгонуудта нүхэр Модогоев элидхэлэйнгээ түгэсхэлые зорюулаа.

Манай партиин сэсэн мэргэн, холын хараата аграрна политикые совет араднай халуунаар һайшаан дэмжэжэ, тэрэниие үргэн ниитэ ажалшад хаа хаанагүй зүрхэ сэдьхэлдээ дүтөөр ойлгоно гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ. Эгээл тиимэһээ энэнь жэлһээ жэлдэ шэнэ, шэнэ ашаа үрэ үгэнэ ха юм. Хүдөөгэймнай ажалшад партиингаа анхарал оролдолгодо шэн зоригто, габшагай шанга ажалаараа харюусана. Мүнөө ажалшадай политическэ эдэбхи үүсхэлэй, эршэтэ халуун ажалайнь бурьялжа, социалис мүрысөөнэй үзэгдөөгүй үргэн далайсатайгаар дэлгэржэ байһаниие үдэр бүриин ажабайдал дээрэһээ харанабди.

«Бидэ табан жэлэй эгээл харюусалгатай үедэнь хүрэбэбди. Үнэндөө, ямар үрэ дүнгүүдтэйгээр энээнэйнгээ түгэсхэлдэ хүрэжэ ерэхыемнай байгшаа он тодорхойлхо байна,— гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев хэлээ һэн.

Хэнэйш мэдэһээр хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха табан жэлэй һүүлшын хоёр жэлэй даабари яһалашье ехэ. 1971—1973 онуудта нилээд ехэ ургасын хосорһон дээрэһээ табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтэдэ нэмэлтэ бэрхэшээл тохёолдуулагдаа. Республикымнай олохон колхоз, совхозууд орооһо таряа, овощ, нооһо, зарим ажахынууд — мяха, һү гүрэндэ худалдаха талаар горитойхон үритэй болонхой.

Эдэ бүгэдэ эмхидхэлэй-политическэ хүдэлмэриие улам шангадхахыемнай манһаа эринэ. Гансашье 1974—1975 онуудай түсэбтэ даабариие дүүргэхэ бэшэ, мүн колхоз, совхоз, аймаг бүхэнэй үнгэрһэн жэлнүүдтэ дутуу үгэһэн продукциие хүсэлдүүлхээр нэмэлтэ хэмжээнүүдые зохёожо, хүсэндэнь хүргэхэ тушаа партиин райкомууд, партийна организацинууд бүхы хэрэгтэй юумэ хэхэ зэргэтэй.

1974 оной түсэбые дүүргэхэ хэрэгтэ энэ жэлэй хабарай тарилгые үнгэргэлгэ ехэхэн удха шанартай байна. Хабарай тарилгын бүхы хүдэлмэри хэр, һаха сагтаа, ямар шанартайгаар үнгэргэгдэнэб, ургасын хойноһоо хэр һайнаар харууһалагдажа, хэр хапа сагтаа, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряагдажа абтанаб —энээнһээ табан жэлэймнай түсэбэй дүүргэлтэ гол түлэб дулдыдаха байна.

1974 ондо бүхыдөө мяха абалга, гүрэндэ худалдалгые 14 процентээр, һү —9 процентээр, нооһо, үндэгэ худалдалгые 16 процентээр дээшэлүүлхэ гэһэн үндэр социалис уялга республикымнай хүдөөгэй ажалшад абанхай гээшэ.

Нэгэдэхи кварталай дүн харахада, мал ажалай олохон хүдэлмэрилэгшэд һайн эхи абаад хүдэлжэ байна. Адууһа малһаа абтадаг продуктнуудые бэлэдхэхэ түсэб үлүүлэн дүүргэдээ. Эбэртэ бодо малаи, шубуудай ашаг шэмэ дээшэлүүлгэдээ, малай тоо толгойшье нилээд олошоруулагдаа. Гэхэтэй хамта бүхы адууһа малаа, илангаяа нарай малые гарза хоролтогүйгөөр ондо оруулха тушаа бодото анхарал хандуулагданагүй. Зарим колхоз, совхозууд үнеэдэйнгээ һү шэмэ доошолуулаа, малай шэгнүүршье бодотой нэмээгээгүй. Баргажанай, Бэшүүрэй, Загарайн, Хурамхаанай, Хяагтын, Захааминай болон бусад зарим аймагуудта адууһа малай тоо толгойе олошоруулха анхарал һулаар табигдана, эхэ малынь олоороо һубайрна.

Эдэ хэлэгдэһэн дутуу дундануд дээрэһээ харахада, КПСС-эй олохон райкомууд, хүдөө ажахын органууд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд адууһа малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар дүүргэхэ хэрэгтэ анхаралаа үшөөл һулаар табина.

Нигээд гол түлэб гахай, шубуу үсхэбэрилгые али болохоор хүгжөөжэ, байгша ондо мяха эрид ехээр абахаар хараалнабди. Тиимэһээ эхэ гахайнуудые үрэжүүлхэ, ороондо оруулха, дальбараануудые инкубаторта олоор даруулха, гахай, нугаһа, галуу олоор шахан таргалуулха хүдэлмэриие нарин хиналтада абаха ёһотойбди.

Һаалиин мал, хонидые зунайнь бэлшээридэ хаһа сагтань гаргаха талаар апрельдэ ехэхэн хүдэлмэри хэгдэхэ болоно. Энээниие хэр зэргэ эмхи гуримтайгаар үнгэргэһэнһөөмнай адууһа малай ашаг шэмэ нилээд дулдыдаха, тэрэнһээ уламжал[…] ажалай продуктнууд[…] үйлэдбэрилхэ түсэб[…] дүүргэлтын хуби зал[…] хэгдэхэ байна.

Хүдөөгэй ажалшад[…] шэнэ, ехэ зорилгонууд[…] бигдажа байһантай д[…] дүүлан, промышленн[…] приятинуудай колх[…] дай хүдөөгэйхидтэ […] шефскэ туһаламжы[…] шухала удха шанарт[…] һаниие тэмдэглэхэ […] гээд, элидхэлшэ хэл[…]

Хүдөө нютагайхид[…] янзын шефскэ ту[…] үзүүлхэ талаар мал[…] приятинууд бага бэш[…] дүршэлтэй болонхо[…] хоз, совхозууд юу х[…] ямар туһаламжа үзүү[…] хүлеэнэб гэжэ тэдэн[…] мэдэнэ. Тэрэнииень […] түрэтэйгөөр харюулха […] тэй.

* * *

Казахстанай гү[…] таин тала дандада […] зар хахалагдаад дүүр[…] шэ. Сибириин тайгад[…] то зүгэй тундрада, […] Азиин сүл гуюида ба[…] нэ газар ашаглагдана […] гэжэ нүхэр Л. И. Бр[…] Алма-Атада үгэ хэл[…] тэмдэглээ һэн. Л. И. […] нев тиимэ асари ех[…] зорилгонуудые дурд[…] Байгал-Амарай ма[…] лиин барилгые нэ[…] байна. Энэ магистрали[…] лээд ехэ хубинь ман[…] публикын хойто зах[…] дээгүүр гараха юм. […] гын баригдахада ман[…] публикын урда айхао[…] омогорхон баярлаха[…] боломжонууд нээгдэх[…] Республикымнай хой[…] тэ тон ехэ, үшөө сир[…] төөгүй баялиг хэвт[…] юм. Нэн түрүүн то[…] янзын минерални[…] эдэй ехэ хэвтэшэ би[…] дүйдэ тэндэ олон һалб[…] промышленность бии б[…] хүгжэхэ байна. Респ[…] мнай бүхы газар да[…] шахуу процентые […] Хойто-Байгалай, Б[…] аймагууд түмэр ха[…] болоходоо тангидаха[…] шээр хубилха бшуу.

Эдэ бүгэдэ бидэнни[…] байгуулна, омогорхо[…] түрүүлнэ. Мүн энээнт[…] та манай урда хэдэ[…] ла, түргэн шиидхэ[…] далнуудые табина. Л[…] ээл, харгын барил[…] эдеэ хоолон зүйлээр […] гэжэ һайнаар хангах[…] боломжолхо байнаоди. […] дээ Баунтын, Хойт[…] лай аймагуудта хүдө[…] хые түргэнөөр хүгжөө[…] дэ хартаахоха, овощ, […] лэй ургамалнуудые […] ургуулха, һү, мяха […] үгэхэ мал үсхэбэр[…] рэгтэй болоно. Тиигэ[…] ла, тэндэ бии байла[…] боломжые наринаар […] хэ, жэшээнь, Бау[…] Мунска гол газарые, […] Байгалдахи Куморы[…] дандые шэнжэлхэ […] болоно. Юуб гэхэдэ, […] таряан, мал ажал[…] талаар байгаалинь, […] уларил яһала таар[…]

Экономикымнай […] арадай ажахын […] ажалшадай пүүдал б[…] улам һайжарха түүх[…] урда ажабайдал […] нэ, ехэ зорилгонууд […] жа байна гэжэ тан[…] нат гээд, элидхэлш[…] лээ. Хүдөө ажахын […] бэриин бүхы һалбар[…] саашадань хүгжөөх[…] партиин Центральна […] дэи табиһан зорил[…] амжалтатайгаар […] тула республикымна[…] гэй бүхы хүдэлмэр[…] областной партиина […] зациин хүтэлбэри[…] бүхы хүсэ шадал[…] хүдэлхэ бэзэ гэж[…] найдажа байһанаа […] догоев элидхэлэйнг[…] хэлдэ онсолон тэмдэ[…]

ЗАМБУУЛИНИИЕ ЭРХЭ МЭДЭЛДЭЭ ОРУУЛАГШАДАЙ ҺАЙНДЭР

Космонавтикын үдэртэ зорюулагдаһан, Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэдэй ба ниислэл хотын гарнизоной сэрэгшэдэй суглаан апрелиин 12-то Совет Армиин Түбэй театр соо болобо.

Нүхэд А. А. Гречко, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, В. Н. Долгих, И. В. Капитонов, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ Г. Ф. Сизов, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Л. В. Смирнов, СССР-эй министрнүүд, сэрэгэй элитэ мэдээжэ хүтэлбэрилэгшэд, партийна, Соведүүдэй ба ниитын эмхинүүдэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд, космонавтнар, замбуулинай техникэ бүтээгшэд, ниислэл хотын предприятинуудай түрүүшүүл суглаанай президиумдэ һууба.

Моссоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо В. П. Исаев баярай суглаа нээгээ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюро хүндэтэ президиумдэ нэгэн һаналтайгаар һунгагдаба.

Социалис Ажалай Герой, академик Б. Н. Петровто үгэ үгтөө.

Мүнөөнэй һайндэр манай оронной эрдэм ухаанай дээдэ эмхи зургаанай — СССР-эй Наукануудай академиин 250 жэлэй ойн гайхамшаг үдэртэй тудалдаба. Совет олониитэ хүгжэлтэ түгэс социалис обществын ажабайдалай ба ажал ябуулгын бүхы һалбаринуудта эрдэм ухаанай дүүргэдэг үүргын улам ехэ боложо байгаа оршон байдалда энэ ойе тэмдэглэжэ байна.

СССР-эй лётчик-космонавт, Советскэ Союзай Герой А. В. Филипченко трибунада гараад, Москвагай ажалшадта, ниислэл хотын гарнизоной сэрэгшэдтэ, Космонавтикын үдэрөөр дашарамдуулан, үнэн зүрхэнэй амаршалга хүргэбэ.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые суглаанда хабаадагшад баяртайгаар баталан абаа.

(ТАСС).

А. А. ГРОМЫКО США-гай ПРЕЗИДЕНТ Р. НИКСОНТЭЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко апрелиин 12-то Сагаан байшан соо США-гай Президент Р. Никсонтэй уулзаһан байна.

Хөөрэлдөөнэй үедэ совет-американ харилсаанай гол асуудалнуудаар, улас хоорондын тон шухала асуудалнуудаар һанал бодолоо зүбшэлбэ. Президент Р. Никсонэй албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэхээ байһантайнь холбоотой асуудалнууд мүн лэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Бүтэмжэтэй, тодорхой хөөрэлдөөндэ США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджер, СССР-һээ США-да байдаг элшэн сайд А. Ф. Добрынин хабаадаба.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУД[АЙ] СОВЕДТЭ ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ РСФСР-эй ҺУНГУУЛИИН КОМИССИДА

СССР-эй юһэдэхи зарлалай Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ РСФСР-эй һунгуулиин комиссиин түрүүшын заседани апрелиин 12-то Москвада болоо.

Комиссиин түрүүлэгшэ А. В. Викторов РСФСР-эй һунгуулиин комиссиин зорилгонууд тухай хөөрэбэ. РСФСР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ үедөө РСФСР-эй Верховно Соведые һунгаха дүримэй гүйсэдхэлые адаглан хинаха шухала байһанда онсо анхарал хандуулаа.

Һунгуулиин комисси РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь Х. П. Нешковэй мэдээсэл сонособо. СССР-эй юһэдэхи зарлалай Верховно Соведэй һунгалтын зарлагдаһантай дашарамдуулан, Россин Федерациин автономито республиканууд, хизаарнууд болон областьнуудта ябуулагдаһан хүдэлмэри тухай тэрэ элидхээ.

СССР-эй хэлхээ холбооной министрэй орлогшо В. И. Глинкын, Хэблэлэй, полиграфиин, номой на[…] най хэрэгүүдые э[…] РСФСР-эй Министр[…] Соведэй Гүрэнэй ко[…] түрүүлэгшэ Н. В. С[…] вэй, Совет Армиин ба[…] лайн-Сэрэгэй Флодой […] на политическэ управ[…] начальнигай орлогшо […] Начинкинай мэдээс[…] соносхогдобо.

РСФСР-эй һунгалт[…] миссиин түрүүлэгшы[…] шо А. П. Бирюкова, […] лиин комиссиин се[…] Н. А. Петровичев гэ[…] асуудалнуудаар мэд[…] нүүдые хэлэ.

(ТА[СС])

КПСС-эй обкомой II пленум

ЗОРЮУЛАГДАЖА, АЛМА-АТА ХОТОДО ЗАРЛАГДАhАН СЕКРЕТАРЬ Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭhЭН ҮГЭ ДОТОР ХЭГДЭhЭН ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИИН БЭЕЛҮҮЛХЭ ЗОРИЛГОНУУД ТУХАЙ

Элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ

Пленумэй үзэмждэ та…даhан нэгэдэхи асууда…ар хэлсэгдэhэн элидхэл ту…шаа үгэ хэлэлгын эхилхэдэ, …түрүүлэн Сэлэнгын ай… Карл Марксын нэрэм… колхозой түрүүлэгшэ, …лис Ажалай Герой …Б. Ванкеев үгэ абана.

— Шэнэ болон боро га… элдүүрилхэ талаар со…врадай бүтээhэн айхаб… ехэ ажалда манай кол…ой ажалшадай оруулhан …мүн лэ бии. Имагтал …үлэй арбан жэлэй турша… манда 5300 гаран гектар …газар хахалагдаа. Шэ…газар ашаглалгада оруул… ябадал ажахын эконо… улам бэхижүүлхэ ар…гоо. 20 жэлэй туршада …ряанай талмай хоёр дахин …эдэhэн байна. Хэрбээ …53 ондо 29 мянган цент… ороохо таряа абаhан …гал, hүүлэй жэлнүүдтэ …–90 мянган центнертэ …рэhэн жэшээтэй. Газар …лнгаа hайнаар ашаглаhа…й ашаар мал ажалhаа аб…н продукциин олзо 5 да… дээшэлжэ, тэрэнэй хэм… hүүлэй жэлнүүдтэ 2 …иллион түхэригhөө дээшээ …аа. 1953 онтой жэшэбэл, …рэндэ мяха худалдалга …6 процент, hү — 337 процент, ноохо — 200 шахуу процент ехэ болоо. Парти болон правительствын саг үр…жын халуун анхаралай туhаар манай ажахын …ономико эрид хүгжөө гээ…, — гэжэ үгэ хэлэгшэ то…ойлно.

Шэнэ газар элдүүрилхэ …хойшо хүсэ ехэтэ тех…р али зэргээр баян бо… тухай нүхэр Ванкеев …оно. Тарялангай тал… үргэдхэхэ хүдэлмэри … бүхэндэ ябуулагдана. …үнгэрhэн жэлдэ колхо… механизаторнууд 400 …ар шэнэ газар ашаглал… оруулаа. Энэ жэлдэ ба… иимэ хэмжээнэй газар …лхаар түсэблэжэ байна. …зуура газар тарна…haa продукци ехээр аба… тула ганса шэнэ газар …р хахалхаhaa гадна, мүн …ар бүриинь үрэжэл дээ…үүлхэ гээшэ гол уялга … Энэ хадаа угаа ехэ ар…боломжо болоно. Түбхын …үндэ минеральна үтэг…гэ хэрэглэхэ хэрэг улам …нөөр эрхилхэ ёhотойбди. …ээр даб дээрэ иимэ үтэг… тон багаар газарай …эндэ оруулагдана. Тэ…лэн газар элдүүрилгын … hайжаруулха, хүрэн… hайн үрэhэтэй болохо …далда анхарал ехээр …улагдана гэжэ үгэ хэ… мэдүүлнэ.

Ниитынгээ малда бардам … тэжээл суглуулжа … талаар колхозой прав… болон партком тусхай …мэри ябуулна. Гурбан …симовскэ участок бии …гдонхой. Тэрэнэй ту… 500 гектар сабшалан та…гданхай, мүнөө хорёо…жо, элдэб агротехниче… хэмжээ ябуулганууд хэг… байна. Тэрэнэй ашаар … участогуудhaa дунда … гектар бүриhөөнь 28 …нер үбhэ хуряажа аба… байна. Тэрэшэлэн фермэ …рай участогууд бии …гдоно. Мүнөө 15—20 …тар газартай 8 участок …лагданхай. Эдэ участо… хуу хорёологдохо юм. — Шэнэ болон боро га… элдүүрилхэ ехэ хэрэгтэ …-Үдын аймагай ажал…өөрынгөө хубитые ору…аhан байха. Эдэ жэл… туршада 23 мянган …р шэнэ газар хахалаг… газарай элдүүрилгые …руулха, ороохо, хар…бха, овощ болон тэжээлэй …амалнуудые ехээр абадаг … хэмжээнүүд бэелүү…hэн байна. Энэ үедэ …н адууhа малай тоо … нилээд олошорhон, … шэмэнь дээшэлhэн зэр…, — гэжэ КПСС-эй …н-Үдын райкомой нэгэ… секретарь К. К. Шомо… тэмдэглээ.

КПСС-эй ЦК-гай Гене… секретарь нүхэр Л. И. …невэй хэлэhэн үгэнүүд тодорхойлогдоhон тоо…нуудые районно пар… организаци үнэн зүр… дэмжэн hайшааха … аймагай бүхы ажал… эдэбхи хэшээлые … 1974 оной болон … табан жэлэй дааба…үдые дүүргэхэ ба үлүү… дүүргэхэ тэмсэлдэ эл… байhанаа элирхэйл…

…эдэхи табан жэлэй үн… гурбан жэлэй арадай … түсэбые мяха, hү, …, үндэгэ, хартаабха гү… тушаалгаар дүүргэжэ …hан байха юм. Тиихэдэ … үсхэбэрилхэ түсэб үлүү… дүүргэгдээ hэн. Табан …ай тодорхойлхы жэлэй … болон уялгануудые …үүлхын түлөө ажалша… тэмсэлые партийна …щинууд шадамараар

толгойлжо байна гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлнэ.

Гүрэндэ мяха худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэб 112 процент, hү — 138 процент, үндэгэ — 101 процент аймагай ажахынууд дүүргэhэн байна. Гурба парын туршада аймаг соо дунда зэргээр үнеэн бүриhөө 656 килограмм hүн haaгдаа. Энэнь нёдондоной энэ үеынхиеэ 62 килограммаар дээгүүр болоно. Гүрэндэ тушаагдаhан үхэрэй толгой бүриинь шэгнүүр 345 килограмм, гахайн —93 килограмм татаhан жэнээтэй. Үгэ хэлэгшэ үнгэрhэн үедэ hайнаар хүдэлhэн ажахынуудай болон малшадай нэрэнүүдые дурдаа.

Нэгэрүүгээр хүдэлөөд байхадаа, аймагай малшад энэ жэлэй социалис уялгануудые, мүн тэрэшэлэн табан жэлэй даабарие мал ажалаа амжалтатай дүүргэхэ бата найдабаритай байна гээд нүхэр Шомоев тэмдэглэнэ. Тинхэ зуураа ороохо, овощ абалгаар табан жэлэй түсэб дүүргэлгэ шахардуу байдалтай болонхой. Үнгэрhэн үеын дүнгүүдэй ёhоор, аймаг бүхы дээрээ 119 мянган центнер ороохо таряа, 65 мянган центнер овощ аймагай ажахынууд гүрэндөө дутуу тушаагаад байна. Олон ажахынууд жэл бүри малай тэжээлээр дуталдана. Энэ ушар газар тарялангые хүсэд дүүрэн ашагладаггүй байhанай хойшолон болоно.

Ороохо таряа болон малай тэжээл абалгые улам дээшэлүүлхэ тухай асуудал КПСС-эй райкомой hая болоhон пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Бүри ойрын жэлнүүдтэ ниитын малда хэрэгтэй болохо тэжээл гүйсэд дүүрэн хуряадаг болохо зорилго табигдаа. Энэ жэлдэ ороохо тарилга 1700 гектараар үргэдхэгдэхэ, 3700 гектар шэнэ газар элдүүрилэгдэхэ ёhотой. Тинхэ зуура ороохо тарянай, хартаабхын, малай тэжээлэй ургамалнуудай ургаса бүри дээшэлүүлхэ зорилго хараалагдаа. Байгша ондо 650 мянган центнер ороохо таряа хуряажа абаха, 120 мянган тонно силос болон корнеплод, 8 мянган тонно сенаж дараха, 250—300 мянган центнер үбhэ хуряаха, 1750 тонно ногооной гурил татаха зорилго урдаа табинабди. Ойрын жэлнүүдтэ олон жэлэй ногоо тарилга 5—6 мянган гектар болохо байна.

Эдэ бүгэдые амжалтатайгаар шинидхэхын тула хабарай тарилгын, тэрэшэлэн сабшалан hайжаруулха хүдэлмэрие саг соонь, hайн шанартайгаар бүтээхэ уялгатайбди. Аймаган ажахынууд хабарай тарилгын хүдэлмэридэ гол түлэб бэлэн болонхой. Сабшалан hайжаруулха габшагай хоёр hарын туршада бэелүүлхэ ажал үргэнөөр ябуулагдажа байна.

Ажахын хоорондын малай томо комплекснуудые, hүhaалиин томо фермэнүүдые бариха, шэнэдхэхэ хүдэлмэри hүүлэй үедэ үргэнөөр бэелүүлэгдэнэ. Жэл соо 24 мянган толгой гахай шахаха «Южный» гэжэ ажахы хоорондын барилга үнгэрhэн жэлhээ баригдажа эхилээ hэн. Энэ барилгые «Межколхозстрой» нэгэдэл бодхоожо байна. Тус комплексые ерэхэ жэлэй hүүл багаар ашаглалгада үгэхэ зэргэтэйбди. Тиигээд байбал гахайн мяха абалгые жэл соо гурба дахин ехэ болгохо аргатай болохо байнабди.

Дээрэ хэлэгдэhэн, мүн бусад барилганuудые болзор соонь дүүргэжэ шадаад байгаа хадаа бидэ малай тоо толгойе эрид олошоруулха, ашаг шэмыень бүри дээшэлүүлхэ арга боломжотой болохо зэргэтэйбди. 1974—1975 онуудай үедэ үнеэдэй тоо толгойе 800—1000 толгойгоор нэмээжэ, 9,3—9,5 мянган толгойдо хүргэхэ зорилго табигдана.

Гэхэ зуура малай байрануудые бариха хүдэлмэри хангалтагүй байдалтай гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Барилга бодхоохо түсэб жэлhээ жэлдэ таhалдалда ороно, барилгань нобшорно, шанарынь муу байдаг гэжэ тэрэ шүүмжэлхы ажаглалта хээ. Саашадаа барилгын хүдэлмэриин хэмжээнэй улам ехэ боложо байха ушарhаа уламжалан, барилга эрхилдэг эмхи зургаануудай хүдэлмэрие улам hайжаруулха, материально-техническэ үндэhэ hуурииень бэхижүүлхэ шухала байhан тушаа тогтоо.

Бэшүүрэй аймагай ажахынууд үнгэрhэн 20 жэлэй туршада 28 мянган гектар шэнэ болон боро газар элдүүрилжэ, ашаглалгада оруулhан байна. Энэ үедэ тарялан 78 мянган гектарhaa 95,4 мянган гектар хүрэтэр үргэдхэгдөө. Ороохо тарянай, малай тэжээлэй ургамалнуудые тарилга нилээд ехэ болоhон байна. Тингэжэ ороохо таряа абалга энэ үе соо хоёр дахин, силосто дарагдадаг кукуруза болон бусад ургамалнуудай ургаса 39 дахин ехэ болоhон зэргэтэй. Тэрэшэлэн үхэрэй тоо толгой 2-hoo үлүү дахин, хонинойн болон гахайн тоо толгой 3 дахин олон болоо. Тинхэтэеэ хамта мяха абалга 3,1 дахин, hү —4 шахуу дахин, ноохо—4,5-haa үлүү дахин дээшэлээ. Эдэ тоо баримтануудые КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой нэгэдэхи секретарь А. В. Пластинин үгэ хэлэхэдээ дурдаа. Тинхэ зуураа хүдөө ажахын продуктнуудые абаха хэмжээн хэды дээшэлбэшье, партиин XXIV съездын табиhан зорилгодо гүйсэд харюусанагүй гэжэ тэрэ элирхэйлhэн байна. Юуб гэхэдэ, үнгэрhэн гурбан жэлэй түсэбөөр болоходо, аймагай колхоз, совхозууд 2200 гаран центнер мяха, 13,4 мянган шахуу центнер hү, 768 центнер ноохо, 144 мянган центнер ороохо таряа гүрэндөө дутуу тушаанхай.

Иимэ ушарай болоод байхада, малай тэжээл ехээр бэлэдхэдэг болохо, мал ажалай продукци абалгые улам дээшэлүүлхэ тухай асуудал зорюута партиин райкомой пленум дээрэ зүбшэгдэhэн байна. Энэ асуудалаар тусхай хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа. Тэдэ хэмжээ ябуулгануудай ёhoop болоходо, ороохото ургамалнуудан талмай 2 мянган гектараар үргэдхэгдэхэ юм. Обёос болон ешмээн ехээр тариха зорилго табигдаа. Ушарынь хадаа ешмээн, обёос шэнинсэдэ орходоо 4—5 центнерээр ехэ ургаса үгэдэг байна. Жэшээнь, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоз шэнинсын гектар бүриhөө 14 центнер, харин тиихэдэ обёосой — 18 центнер ороохо хуряажа абаhан байха юм. Мүн тэрэшэлэн горох тарилга 2 мянган гектараар, олон жэлэй ногоо 1300—1500 гектараар ехэ болгохоор хараалагданхай.

Мал ажалые томодхохо, тусхай шэглэлтэйгээр эрхилхэ асуудалаар аймаг дотор ямар хэмжээ ябуулганууд хараалагдаад байhан тушаа, ажалай эмхидхэл саашадань hайжаруулха асуудалнууд тушаа үгэ хэлэгшэ тогтоо.

Зэдын аймагай «Октябрьский» совхозой директор П. Т. Тарабукин үгэ абана.

Тус ажахы табан жэлэй түсэбэй ёhoop hү абалгые 28 процент, ноохо—46 процент, мяха—33 процент ехэ болгохо ёhотой юм. Мяха абалга ба гүрэндэ тушаалга хүндэ байдалтай байна. Энээнэй шалтагаанинь хадаа hүүлэй хоёр жэлэй туршада мал олоор гарзалhанhaa болоно. Гэбэшье мал ажал эрхилхэ технологи зарим тэды хубилгаhанай ашаар мяха абалгые дээшэлүүлжэ шадаабди. Үнгэрhэн жэлдэ нэгэ газарта 500 толгой үхэрые суглуулжа, зүбөөр харууhалха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ арга олдоhон байна. Энээнэй ашаар гүрэндэ тушааhан үхэр бүхэнэй шэгнүүр 350 килограммhaa дээшээ гараа, 91 процентнь тарган гэhэн сэгнэлтэтэйгээр абтаа. Иигэжэ совхознай 20 мянган түхэригэй нэмэлтэ түлбэри абаа.

— Хүдөө ажахые промышленна үндэhэ hуури дээрэ эрхилхэ гээшэ тон зүб. Бидэ түбхын түрүүндэ үхэр малые харууhалга шэнэ гуримда оруулжа эхилээбди. Ойрын үедэ бэелүүлхэ зорилго хадаа 880 толгой үхэрэй байха байра барижа, оньhожоруулжа дүүргэхэ хэрэг болоно. Энэ барилгые бидэ өөhэдынгөө хүсөөр, зөөрөөр бүтээнэбди. Хэдышье ехэ хүсэлэнгэй байгаа haa, тэжээл дутамагтай байхада ямаршье хэрэг бүтэхэгүй зэргэтэй. Тиимэhээ тэжээлэй асуудал шиидхэлгэ гол зорилго болоно, — гэжэ нүхэр Тарабукин тэмдэглэнэ.

Үгэ хэлэгшэ уhанда ходо абтадаг Зэдэ болон Сэлэнгэ голнуудай газарнуудые саашадаа ашатай туhатайгаар хэрэглэхын тула барилгын ехэ хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй байhан тушаа, малай байрануудые барилгада ехэ мүнгэ зөөриин шухала байhан тушаа дэлгэрэнгы тогтоо.

Шэнэ болон боро газар элдүүрилгын эхилhэн сагhaa хойшо 20 жэлэй ойдо зорюулhан Алма-Ата хотодо боложо үнгэрhэн баяр ёhололой заседани дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэ соо хэгдэhэн гүнзэгы удхатай тобшололнуудые Хурамхаанай аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй халуунаар дэмжэжэ байhан тушаа КПСС-эй Хурамхаанай райкомой нэгэдэхи секретарь К. Д. Дагбаев үгынгөө эхиндэ тодорхойлон мэдүүлбэ. Аймагай механизаторнууд үнгэрhэн жэлдэ горитой амжалта туйлаhан байна. Аймаг бүхы дээрээ гектар бүриhөө дунда зэргээр 11,5 центнер ороохо таряа хуряажа абаа. Харин 1971 ондо оройдоол 6,4 центнер абаhан байха юм. Энэ хэрэгтэ илангаяа Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой, Хурамхаанай совхозой таряашад хубитаяа ехээр оруулаа. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз гүрэндэ ороохо таряа тушааха табан жэлэй түсэб дүүргэжэ шадаhан байна. Аймаг бүхы дээрээ мяха, hү, ноохо гүрэндэ тушааха 1973 оной түсэб дүүргэhэн, үлүүлэн дүүргэhэн магтаалтай. Тэрэшэлэн мал үсхэбэрилхэ даабари амжалтатайгаар дүүргэгдээ.

Эдэ бүхы амжалтанууд имагтал социалис мүрысөөнэй үргэнөөр дэлгэрhэнэй, колхоз болон совхозуудай ажалшадай нэтэрүү шанга ажалай аша туhаар туйлагдаа. Жэшээнь, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Гааргын совхозой ахалагша хонишон Ц. А. Бадмаева энэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүхэнhөө 132 хурьга абаад байна. Ингэжэ энэ суута малшан түл абалгаар табан жэлэйнгээ түсэб 580 хурьгаар үлүүлээд байна. Аймаг соо үүсхэл гаргаhан Гаргын хонишод табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ хонин бүриhөө хурьга абаха зорилготой. Эгээ мүнөө тэдэнэр зуун хонин бүхэнhөө 98 хурьга абанхай.

Аймагай хонишод мүнөө үедэ хамтадаа 42 мянган хурьга абаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ байна. Энэнь нёдондонойхиhoo 4 мянган толгойгоор олон. Үгэ хэлэгшэ нэгэдэхи кварталай ажалай үрэ дүнгүүд тухай тогтоо. Гэхэ зуура бүхы арга боломжонуудаа, нөөсэ дарасануудаа хэрэглэжэ шадаагүй байhан тушаагаа хэлээ. Хүдөө ажахы эрхилхэ хэрэгтэ ушаржа байhан дутуу дундануудые усадхаха талаар абтажа байhан хэмжээ ябуулга тушаа тэмдэглэhэн байна. Түбхын түрүүндэ сабшалан hайжаруулха, намаг налхида даруулhан газар хатааха хүдэлмэри үргэнөөр хэгдэхэ зэргэтэй. Дэрээнэй совхоздо хүшэгөөрэй намагтаhан газар хатааха хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Тэрэшэлэн Мухалтын, Харганаин болон бусад хэдэн намагтаhан газар хатаагдажа, элдүүриин болгогдохоор хараалагдаад байна.

Гэхэтэй хамта энэ ехэ хүдэлмэриин проект табиха, шэнжэлэн үзэхэ асуудалнууд ехэ нобшоор бэелүүлэгдэнэ. Энээниие эрид шууд түргэдхэхэ тон шухала болоо.

Саашань үгөө үргэлжэлүүлхэ зуураа, нүхэр Дагбаев мал ажалые томодхохо, тусхай шэглэлтэйгээр эрхилхэ талаар аймаг дотор ямар хүдэлмэриин хэгдэжэ байhые элирхэйлэн харуулаа. Жэшээнь, hахалиин совхозой үндэhэ hуури дээрэ үнеэн бүлохо бурүу, хашарагууд түлжүүлэгдэхэ хэмжээн абтажа байна. Мүн тэрэшэлэн Хурамхаанай совхоздо гүрэндэ тушаагдаха мал түлжүүлхэ, шахаха гол шэглэлтэй томо комплекс баригдахаар хараалагданхай.

Аймагай колхоз, совхозуудай хабарай тарилгада хэр зэргэ бэлдэжэ байhан тухай, сабшалан hайжаруулха габшагай хоёр hарые … ябажа байhан тухай үгэ хэлэгшэ тогтоо.

— Хүдөө ажахые улам саашадань хүгжөөхэ тухай партиин заабарие бэелүүлэн, КПСС-эй райком болон аймгүйсэдком Буряадай хүдөө ажахын институдай, республикын хүдөө ажахын туршалгын станциин эрдэмтэдэй туhаламжаар хүдөө ажахын үйлэдбэрие томодхохо, тусхай мэргэжэлдэ оруулха талаар хүдэлмэри хэжэ байна. Хараалагдаhан хэмжээ ябуулганууд, дурадхалнууд партиин обкомдо, республикын правительствада хүргэгдэнхэй гээшэ, — гэжэ КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой нэгэдэхи секретарь Г. М. Конев хэлэбэ.

Тэдэ хэмжээ ябуулгануудай үндэhөөр болоходо, «Коммунизм» колхозой дэргэдэ үүлтэр hайтай эмэ бүрүү, хашарагуудые түлжүүлхэ томо комплекс баригдаха зэргэтэй. Энэ комплекс хүсэндөө ороходоо, жэл соо 2 мянган толгой хүрэтэр мал түлжүүлхэ аргатай болохо. Эндэхи мал харууhалха технологи зохёогдонхой. Зүгөөр тэрэнэй проект табилга нобшоржо байна.

«Искра» колхоздо гүрэнэй бэлэдхэлдэ тушаагдаха залуу үхэр түлжүүлхэ, шахаха ехэ комплекс баригдахань. Энэ түрүүшээр жэл соо 2 мянган толгой, саашадаа 4—4,5 мянган толгой үхэр шахагдаха. Тинхэдэ аймаг дотор hү haалини 20 фермэ бии байха ёhотой. Эгээл томониинь «Загаанский» колхозой дэргэдэ баригдажа хүсэндөө ороходо байна. Тэндэ ошо ошоторо 1200 үнеэд харууhалагдаха юм.

«Родина» колхоз, «Авангард» совхоз гол түлэб гахай үсхэбэрилхэ, түлжүүлэн шахаха мэргэжэлдэ ороход, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз, «Забайкалец» совхоз галуу үсхэбэрилдэг томо ажахынууд болохо. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой галуу үсхэбэрилдэг комплекс жэл соогоо 850 тонно галуунай мяха үйлэдбэрилхэ арга шадалтай болохо жэшээтэй. Эндэ 27—30 мянган галуу бариха хоёр байра, инкубаторна станци, котельнэ бодхоогдохо юм.

Хонин ажал ажахы бүхэн эрхилхэ юм. Зүгөөр «Знамя Ленина» колхоз, «Эрдэм», «Одон», Суулгын совхозууд эгээл олон хонитой байхаар хараалагдана.

Эдэ бүхы хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ шадаад байхадаа, аймагай ажахынууд жэл соо 4400—4500 тонно шубуунай, 1500 тонно гахайн, 2500 тонно үхэрэй, 2200—2400 тонно хониной мяха абаха арга боломжотой болохо бшуу.

Аймаган ажахынуудта иимэ олон, томонууд барилганuудай бодхоогдохо байhан ушарhaa уламжалан, Мухар-Шэбэртэ барилгын тусгаар эмхи зургаание байгуулха эрилтэ табигдана гэжэ нүхэр Конев пленум дээрэ мэдүүлээ.

Зүгөөр аймагай ажахынууд гурбан жэлэй түсэб дүүргэлгээр горитой гээгдэлдэ ороhон байна. Тиимэhээ энэ ехэ дутагдалаа усадхажа, тодорхойлхы жэлэй даабарие, түсэбтэ табан жэлэй зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө али бүхы хэмжээ ябуулгануудай бэелүүлэгдэжэ байhан тушаа үгэ хэлэгшэ тодорхой тогтоо.

Алма-Ата хотодо болоhон баярай суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгые манай совхозой коммунистнууд, механизаторнууд, таряашад болон бүхы ажалшад халуунаар дэмжэжэ, тэрэниие өөhэдынгөө ажалда хүтэлбэри болгоно гэжэ Түнхэнэй совхозой механизатор М. Д. Кожевников үгэ хэлэхэ зуураа гэмлээ.

— Манай совхоз мяха, hү үйлэдбэрилхэ гол шэглэлтэй. hүүлэй гурбан жэлэй туршада совхознай гүрэндэ hү, ороохо, овощ худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Зүгөөр мяха, хартаабха абаха ба худалдаха талаар түсэб дүүргэгдээгүй. Табан жэлэй үлөөшэ хоёр жэлдэ энэ дутагдалаа дабан гараха зорилго совхозой партийна организациин болон бүхы коллективэй урда табигданхай.

Адууhа малай ашаг шэмэ, тарялан сабшалангай ургаса үшөөл бага байhаар. Үнеэн бүриhөө жэлдээ 1700 килограммhaa ехэ бэшэ hүн haaгдана, гектар бүриhөө 9—10 центнер ороохо, гектарай 90 центнер хартаабха абтана.

Тарялан, сабшалан дээрэhээ совхозой малда хэрэгтэй үбhэ, тэжээл хүсэд хүрэхөөр абтанагүй. Жэшээнь, таряа талханай зүйлөөр малнай орой 50 процент хангагданхай. Энэ асуудалые шиидхэхын тула ажахы дотороо тусхай шэглэлтэй үйлэдбэриин хубинуудые эмхидхэхэ талаар нилээд хүдэлмэри хэгдэнэ. Энэ жэлдэ Хужарай отделенидэ хартаабха болон олон жэлэй ногоон таригдаха. Урдань эдэ ургамалнууд хоёр отделенидэ таригдадаг байhан юм. Корнеплодууд болон овощ гол түлэб Шэмхын отделенидэ ургуулагдаха байна.

Ороохо таряа ехээр абаха, шэнэ газар элдүүрилхэ талаар партиин гаргаhан шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн Түнхэнэй аймагай ажалшад 15 мянган гектар шэнэ газар ашаглаhан байна. Энээнэй ашаар 1973 ондо 260 мянган центнер ороохо гаряан абтадаг болоо гэхэ гү, али 1954 онойхиhoo 40 процентээр дээшэлhэн байна. Энэ үедэ ороохо тарянай ургаса гектарай 7—8 центнерhээ 12 центнер хүрэтэр дээшэлээ, ажалай эмхидхэл нилээд hайжаржа, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглэгдэдэг болоо.

Тарялангай ургаса газарые хэр hайнаар элдүүрилhэнhээ, бидэ механизаторнуудай оролдоhонhoo ехэнхидээ болодог гэшэ. Би механизатораар табадахи жэлээ ажаллажа байнаб. Энэ үедөө тарялангые үнэн сэдьхэлhээ, hайнаар элдүүрилхэдэ баян ургаса гарадаг гэжэ мэдэгдээ. Теэд бүхы механизаторнууд нигэжэ үнэн сэдькэлhээ ажаллдаггүй байна. Зарим хүнүүд олзо ехээр олохо гэжэ оролдоод лэ хүдэлмэриингөө шанарта анхарадаггүй. Тиимэ механизаторнуудтай тэмсэдэгбди. Энэ жэлдэ элдүүрилэгдэhэн бүхы полинуудые тусхай комисси шалган абаха юм. Голодоно гаргадаг хүнүүд хэhээгдэхэ ушартай.

Энэ табан жэлэй эсэстэ гектарай 15—16 центнер ороохо таряа абадаг болохо зорилго Түнхэнэй механизаторнуудай урда табигданхай. Эды шэнээн ургаса абадаг болохын тула агротехническэ эрилтэнүүдые нарин hаар баримталха, газараа хими болон мелиорациин хүсөөр hайжаруулха байнабди. Гансахан манай совхоздо Бадара гэжэ газарта 100 гектар шэнэ газар ашаглаха арга бии. Тиимэhээ «Скотопром» трест энэ хүдэлмэри хэхын тула 1975 ондо мүнгэ hомолжо, хүсэтэй тракторнуудаар хангаха бээз гэжэ найдагдана.

Удаань республикын мелиорациин ба уhанай ажахын министр Л. А. Саниев үгэ абажа, Буряад ороной мелиораторнуудай хэжэ байhан, саашадаа хэхэ ажал тухай хөөрэжэ үгөө. Мелиораци хэжэ hайжаруулагдаhан газарые ашаг үрэ ехэтэйгээр, эзэн ёhoop ашаглаха хэрэгтэ нүхэр Л. И. Брежнев онсо анхарал хандуулhан байна. Энэ талаар манай республика дотор дутагдалнууд яhала ушарна гээд үгэ хэлэгшэ мэдүүлээ.

Республикын колхоз болон совхозуудта 260 мянга гаран гектар уhалагдадаг газар бии. Тэрэнэй 46 мянган гектарынь тарялан болоно. Уhалууриин системэнүүдые түхеэрхэ, намаг хатааха хүдэлмэридэ түрэмнай жэл бүри ехэ мүнгэ, зөөри гаргашална. Мелиораци хэhэнэй ашаар үнгэрhэн гурбан жэлэй туршада урдахи наймадахи табан жэлэйхиhээ 500 гектар ехэ газар hайжаруулагдаhан байна. Тэрэнhээ гадна 63.800 гектар газарта культуртехническэ хүдэлмэри энэ үедэ хэгдээ. Саашадаа энэ талаар бүри ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ хараатай.

Уhалууриин системэнүүдые барилгын шанар үшөөл хангалтагүй байhаар. Уhалууриин барилганuудые ашаглалгада оруулха түсэб жэл бүри дүүргэгдэнэгүй. Ашаглалгада үгтэhэн уhалууриин системэнүүд, газар уhалуулха техникэ хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй.

1972 ондо Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 150 гектарта hайжаруулагдаhан бэлшээри түхеэрэгдээ hэн. Энэ бэлшээри ашаглагдаагүй байhаар. Мүнөө хорёогойнь 25 процент hалашанхай, уhалууриинь hубагууд гарhaa гарашанхай.

Олохон ажахынуудта hайжаруулагдаhан бэлшээрие тушаажа абахадаа, барилгашадта эрилтэ бага табина. Хүсэд дүүргэгдээгүй барилгануудые абадаг байна. Иимэ ушар Түнхэнэй болон бусад аймагуудта үзэгдэнэ. hайжаруулагдамал бэлшээрие саг үргэлжэ харууhалха, хорёоень заhабарилха талаар хэмжээн абтанагүй. Ушар иимэhээ, ашаглалгада оруулагдаhан 6.300 гектар hайжаруулагдамал бэлшээриин ехэнхинь хэрэглэгдэнэгүй.

Олон жэлдэ хэрэглэгдэхэ hайжаруулагдамал бэлшээрие зүбөөр ашаглаха асуудалда мелиораторнуудай бүхэроссин зүблөөн дээрэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев ехэ анхарал хандуулаа. Түрүү областьнуудта иимэ бэлшээриин гектар бүриhөө 300—380 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй ургасын абтажа байхада, манай эндэ оройдоо 70—80 центнер тэжээлэй единицэ хэрэглэгдэнэ.

Республикымнай мелиораторнууд энэ жэлдэ бэелүүлэгдэхэ хүдэлмэриингөө түсэб болзорhоо урид—октябриин 10 хүрэтэр дүүргэхэ зорилго урдаа табинхай. Тиихэдээ бүхы хүдэлмэриеэ hайн шанартайгаар хэхэ гэжэ оролдоно.

hайжаруулагдаhан газар гүрэндэ ехэ үнэ сэнтэй болоно. Нэгэ гектар газарые уhалагдадаг болгохын тула гүрэн 1.000 түхэриг, нэгэ гектар намаг хатааходаа 800—900 түхэриг гаргашална. Иимэ ехэ гаргашатайгаар hайжаруулагдаhан газар дээрэhээ баян ургаса абахын түлөө бүгэдөөрөө оролдохо ёhотойбди.

Юнэдэхи табан жэлэй түсэбөөр мелиоративна ехэ хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагданхай. Теэд энэ хүдэлмэриин проект зохёохо хэрэг Красноярска хизаарта бүтээгдэнэ. Республика дотор най иимэ проект зохёохо институт байхагүй. Мүн дээдэ эрдэмтэй мелиораторнууд үсөөн байна. Тиимэhээ саашадаа республика дотороо мелиоративна хүдэлмэриин проект зохёохо институт эмхидхэхэ, мүн мелиораторнуудые hургаха асуудал табихаар болонхой.

Хүдөө ажахын үйлэдбэрие томодхожо, тусхай шэглэлтэй болгохо талаар аймаг дотор хэгдэжэ байhан ехэ хүдэлмэри тухай КПСС эй Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь Н. Б. Михеев хэлээ. Аймагай ажахынуудай эдлэдэг газарынь гол түлэб сабшалан, хубшэ тайгын бэлшээри болоно. Эндэ үхэрнүүдые, адуунуудые бэлшээжэл болохо байна. Тиимэhээ мяхалиг мал үсхэбэрилхэ гээшэ манай ажахынуудай гол хүдэлмэринь болоно.

hүүлэй жэлнүүдтэ аймагай ажахынууд үйлэдбэрээ томодхохо, тусхай шэглэлтэй болгохо талаар зарим тэды хэмжээнүүдые бэелүүлээ. Жэшээнь, Санагын совхоз нэгэ отделенидээ шахамалнуудые тэжээхэ. Бортойн отделенидэ — гунжадые харууhалха, нүгөөдэ отделенидэ тугал бурууннуудые түлжүүлхэ томо фермэнүүдые эмхидхэhэн байна. Энэнь hайн байhанаа харуулаа.

Манай аймаг дотор үхэрнүүдые үсхэбэрилхэдэ эгээл зохид. Мүнөө үедэ аймаг дотор абтадаг бүхы мяханай 80 процентнь үхэрэй мяхан болоно. Гүрэндэ тушаагдаhан үхэрнүүдэй 90 процентнь эрхим тарган сэгнэлтэтэйгээр абтана. Иимэ амжалта нэн түрүүн үхэрнүүдээ холын, хүбшын бэлшээридэ hайнаар адуулhанай ашаар туйлагдана.

Мяхалиг мал олоор үсхэбэрилхын тула тэрэнэй үүлтэр hайжаруулха хэрэгтэй. hүүлэй жэлнүүдтэ аймагай дээдэ талын ажахынууд хальмаг үүлтэрэй мал хэрэглэжэ, үхэрнүүдэйнгээ үүлтэр нилээд hайжаруулаа. hаяхан мяхалиг мал үсхэбэрилхэ асуудалаар аймаг дотороо тусхай конференци үнгэргөөбди. Эндэ республикын эрдэмтэд, аймагай ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд хабаадажа, саашадаа энэ hалбарие хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ туhа хүргөө.

Тусхай шэглэлтэй томо фермэнүүдые, комплекснуудые бии болгохын тула тэрээндэ hайса бэлдэхэ хэрэгтэй. Илангаяа адууhа малые үбhэ, тэжээлээр хангаха асуудал шиидхэгдэхэ ёhотой. Мүнөө үедэ аймаг дотор малай тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ ороохото ургамалнуудай болон олон жэлэй ногооной тарилгые үргэдхэхэ хэмжээнүүд абтажа байна. 1971 онhoo хойшо сабшалан үндэhөөрнь hайжаруулха хүдэлмэри ябуулагдана. Тиигэжэ урдань бииратай ургаса үгэдэггүй 2.475 гектар сабшалан баян ургасатай болоо. Мүн олон жэлэй ногооной тарилга нилээд үргэдхэгдөө. Теэд олон жэлэй ногооной ургаса дээшэлүүлхын тула минеральна үтэгжүүлгэ заабол хэрэгтэй гэжэ мэдэгдэhэн байна. Хэды тиимэ байбашье, манай аймагта минеральна үтэгжүүлгэ бага үгтэнэ. «Сельхозтехника» нэгэдэлэйхид тэрэниие манай саг соонь зөөжэ үгэнэгүй.

Саашань нүхэр Михеев ажахынуудые тусхай шэглэлтэй болгохо хүдэлмэрие гүнзэгырүүлхэ, хоёрдохи шатадань гаргаха асуудалда тогтоо. Тиихэдээ мүнөө үедэ ажахынууд хоорондын үхэрнүүдые шахан таргалуулха пункт түхеэрхэ саг ерээ гэбэ. СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхоздо гунжадые харууhалха комплекс, Санагын совхоздо хальмаг үүлтэрэй үхэрнүүдые үсхэбэрилхэ комплекс түхеэрэгдэхээр хараалагдана. Энэ асуудалнуудые «Скотопром» трестын мэргэжэлтэд шэн жэлжэ, зохихо тээшэнь шиидхэхэ ушартай.

Аймагай ажахынуудта мяхалиг малай үүлтэр hайжаруулха хэрэгтэ республикын гүрэнэй племнэгэдэлэй мэргэжэлтэд туhаламжа бага хүргэнэ, энэ талаар зохихо заабари үгэнэгүй.

Саашадаа хүдөөдэ механизаторнуудые олошоруулха хэрэгтэ дунда hургуулинууд ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. Михайловкын, Хамниин, Санагын дунда hургуулинууд механизаторнуудые hурган бэлдэхэ талаар яhала ехэ хүдэлмэри хэнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ эдэ hургуулинууд 120 тракторист- машинистнүүдые hургажа гаргаа. Энэ жэлдэ 188 механизатор hургуулинуудта бэлдэгдэхэ юм. Энэмнай ехэ туhаламжа болоно. Зүгөөр хүдөөгэй дунда hургуулинуудта механизаторнуудые hургаха багшанар үсөөдэнэ. Энэ талаар республикын Гэгээрэлэй министерство зохихо хэмжээ абаха бээзэ.

Үйлэдбэрие томодхохо, тусхай шэлэлтэй болгохо талаар hүүлэй жэлнүүдтэ колхоз дотороо хэгдэжэ байhан хүдэлмэри тухай Загарайн аймагай «Гигант» колхозой түрүүлэгшэ А. В. Смолин пленумдэ хабаадагшадта хэлэжэ үгөө.

Урдань манай колхоздо тус тустаа 150 үнеэдтэй haалини гурбан фермэ байhан юм. Тэрэ үедэ haалиин эдэ фермэнүүдhээ жэл бүри 30-аад мянган түхэриг гарза гарадаг. үнеэн бүриhөө 1.900 килограммhaa ехэ hүн haaгдадаггүй байгаа. 1969 онhoo 400 үнеэдэй байха комплекс бүтээгдэжэ захалаа hэн. Энэ комплексын проект манай hанаанда таараагүй. Тиихэдэнь бидэнэр өөhэдынхеэрээ хубилгажа, үнеэдэй хоёр байрые хоёр дабхар гэрээр холбожо, хажуудань тугалай байра түхеэрэлсээ hэмди. Иимэ комплексын аша үрэ ехэтэй байhаниинь элитэ харагдаа. Энэ барилгада колхозой 140 мянган түхэриг гаргашалагдаа hэн.

Томодхогдоhон фермэhээ абтаhан центнер hүнэй өөрынь үнэ сэн 20 түхэриг 48 мүнгэтэ, хуушанаараа үлээгдэhэн хоёрдохи фермын центнерэй 23 түхэриг 45 мүнгэтэ болоhон байна. Түрүүшын фермын үнеэд оньhон аргаар haaгдажа, тус бүриhөөнь 2.212 килограмм hүн абтаа. Харин нүгөөдэхи фермынь үнеэн бүриhөө 1815 килограмм hүн haaгдаhан байха юм. Тингэжэ томодхогдоhон фермэhээ сэбэр олзо орожо, нүгөөдэнь гарзатажа гараа hэн.

haалиин томодхогдоhон фермын бүхы хүдэлмэрие оньhожоруулhанай ашаар эндэхи 1.060 толгой малые урдань 64 хүн харууhалдаг байбал, мүнөө 46 хүндөө ороо. Урдань haалишан бүхэндэ 16—18 үнеэд даалгагдадаг байбал, мүнөө тэдэнэр 50—50 үнеэ haана. Тугалшад тус бүридөө 30 тугал харууhалдаг haa, мүнөө 45 тугал тэнжээнэ. Томодхогдоhон фермын дэргэдэ 156 гектар hайжаруулагдамал бэлшээри түхеэрэгдээ.

Иимэ томо фермэнүүдэй аша үрые хаража, саашадаа бидэнэр 800 үнеэдэй комплекс түхеэрхээр хараалнабди. Энэ хүдэлмэрие 1975 ондо эхилээд, 1976 ондо дүүргэхээр хараалнабди. Манай энэ hанамжые партиин райкомой пленум дэмжэhэн байна. Зүгөөр энэ комплекс барихада, хэрэгтэй мүнгэ манда hомолхо, мүн тэрэнэй проект түргэнөөр зохёохо хэрэгтэ туhалхые хүсэнэбди.

— Партиингаа ЦК-гай аграрна политикые манай аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэришэд нэгэн hанаалтайгаар дэмжэжэ байна. — гээд Хэжэнгын аймагай Соведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник И. П. Перфильев үгэеэ захалаа.

— hүүлэй жэлнүүдтэ аймагай совхозуудай материально-техническэ хэрэглэмжые хангаха талаар ехэ туhа хүргэгдөө. hүүлэй гурбан жэлдэ манай совхозуудай капитальна барилгада 8 миллион гаран түхэриг гаргашалагдаа. Шэнэ трактор, машинанууд олоор абтаа.

Тингэбэшье манай хүдэлмэридэ дутагдалнууд олон ушарна. Тарялан, сабшалангай ургаса бага байhан зандаа. Ехэ мал олоороо hүбайрна, мал үхэл гарзада ороно. Адууhа мал шахан таргалуулха хүдэлмэри хүсэд hайнаар эмхидхэгдэнэгүй.

Мелиоративна хүдэлмэри хэхэ түсэб саг соогоо дүүргэгдэнэгүй. «Первомайский» совхоздо hайжаруулагдамал бэлшээри түхеэрэлгэ унжагайруулагдана. Чисааньн сөөрэм тогтоохо тушаа хоёр жэлэй урда тээ шиидхэгдэhэн аад, мүнөө хүрэтэр юумэ хэгдөнэгүй.

Аймагай ажахынууд ашаа зөөхэ автомашинануудаар дуталдажа, ехэ хүдэлмэриеэ хойшолуулна. Эндэхи «Сельхозтехника» нэгэдэлэй автоотрядта оройдо 25 автомашина бии. Энэнь хаанашье хүрэнэгүй. Адагынь 50 автомашинатай болоо haa, hайн бэлэй.

Саашань үгэ хэлэгшэ аймагай ажахынуудта адууhа малай томодхогдоhон фермэнүүдые түхеэрхэ асуудалда тогтоо. Тиихэдээ хони үсхэбэрилхэ томо комплекснуудые бии болгохо тушаа хэмжээнүүд хараалагдаhан байна. Энээниие республикын хүтэлбэрилхы партийна, советскэ органууд шэнжэлжэ, манай hанамжые дэмжэхэ бээз гэжэ найдагдана.

Үгэ хэлэлгын hүүлээр пленум энэ асуудалаар тусхай тогтоол баталан абаа.

НЮТАГ НЮТАГАЙ hонин

ТЭЭГДЭ ТОСХОНОЙ ЕХЭ БАРИЛГАНУУД

Хоринн аймагай тосхонуудай дунда үрхэтэ айлнуудайнгаа тоогоор Тээгдэ тосхон хоёрдохи hуури эзэлдэг юм. hүүлэй табан жэлэй, илангаяа 1974 онhоо эхилжэ, олон барилга энэ нютагта хэгдэжэ захалба. Тэдэнэй дунда соёл сурталай, үйлэдбэриин барилганууд бии. Жэшээнь, Хүрбын леспромхоз хоёр-хоёр байратай арба нэгэн гэр, ашаанай хорин автомашина багтааха гараж, тэндэнь хүдэлмэришэдэй столово, нэгэ магазин баригдахаар хараалагдаба. Мүн энэ тосхондо 320 hууритай hургуулиин шэнэ байшан баригдаха юм.

Юhэдэхи табан жэлэй дүүрэтэр хоёр байратай 13 гэр, модо хюреэдэхэ цех болон бэшэ барилганууд баригдахаар түсэблэгдэнхэй. Тэрэшэлэн модошодой хуушан столово hэльбэн заhабарилагдаха болобо.

Мүнөө леспромхозой модошодой байха гэр байрануудые гурбан бригада эрхилнэ. Хоёр бригадын барилгашад модошодой эрхим уран дархашуулhаа бүридхэгдэбэ. Хамтадаа гуша гаран хүн барилга дээрэ хүдэлнэ.

Ойрын үдэрнүүдтэ долоон гэр ашаглалгада үгтэжэ, модо бэлэдхэгшэд байрын 588 дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүдтэ орожо түбхинэхэнь.

Ц. ЦЫДЫПОВ.

ШЭНЭЭР ТҮБХИНЭГШЭД

1974 оной эхилhээр манай республикын колхоз, совхозуудта 150 айл нүүн ерэжэ түбхинэбэ. Тэдэнэр хэд бэ гэхэдэ, Брянска, Ростовско областьнуудай, Татарай АССР-эй түлөөлэгшэд болоно. Республикын ажахынуудай хүдэлмэришэд шэнэ айлай нүүжэ ерэхэдэнь хүндэмүүшэ ёhоор угтажа абадаг заншалтай. Мүнөө республикын алишье ажахыда хараа haa, ондоо тээhээ нүүжэ ерэгшэд шэнэ гэрнүүдтэ түбхинэнхэй, гэрэй бүхы хэрэгсэлнүүдээр хангагданхай байха.

Байгша ондо Зэдын аймагай Борьёогой совхоздо нүүжэ ерэhэн зарим айлнууд үмсын малтай болоhон байна.

— Манай колхоздо ерэhэн механизаторнууд А. Т. Дубинин, А. Б. Трус гэгшэд түрүүшын үдэрhөө ажахын хүдэлмэридэ хамсыгаа шуужа ороо hэн. Иимэ ажалша бэрхэ хүдэлмэришэд олоор ерэдэг haa...—гэжэ Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь А. И. Трутнев баярлана.

Мүн Хэжэнгын аймагай «Первомайский» совхоздо Брянска областьhоо ерэhэн 14 айл бүлэ мүнөө Эдэрмэг, Хөөрхэ, Вознесеновкэ, Леоновко тосхонуудтахи шэнэ гэрнүүдтэ орожо түбхинэбэ. Эдэнэр түрүүшын үдэрhөө тус ажахын ажал хүдэлмэридэ хам оролсонхой. Жэшээнь, Леоновкын hүнэй фермэдэ гурбан малшан, нэгэ hаалишан нэмэжэ абтаhан байна.

Татарай АССР-hээ ерэhэн хэдэн бүлэг айлнууд баhал Яруунын аймагай «Юбилейный» совхоздо хүдэлжэ эхилбэ. Тэдэнэй дунда механизатор, барилгашан, мал адуулагша болон бусад мэргэжэлтэй хүнүүд олон.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Юбилейный» совхозой директорэй орлогшо Я. Б. Чимитов Татарай АССР-hээ ерэhэн модошо дархан В. Н. Минеевэй бүлынхидтэй хөөрэлдэжэ байна.

А. ШУЛУНОВОЙ фототекст.

„БАЙГАЛАЙ" ЭЭЛЖЭЭТЭ НОМЕР

Буряадай АССР-эй уран зохёолшодой холбооной үмэнэhөө хоёр hарадаа нэгэ удаа гарадаг «Байгал» журналай ээлжээтэ — хоёрдохи номер буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ, үргэн олон уншагшадтаа эльгээгдэбэ.

Журналай хабтаhан дээрэ Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын уран зураашадай выставкэ дээрэ табигдаха Буряадай уран зураашадай зурагууд толилогдон х о й. Тэдэнэй нэгэн — М. Олейниковэй «Байгалай үмэнэхи нютагайхид» гэhэн зураг журналай хабтаhанай нэгэдэхи нюурта хэблэгдэбэ. Журналай удаадахи нюурнуудта Даша-Нима Дугаровай, Т. Рудь, И. Стариков гэгшэдэй зурагууд толилогдобо.

«Байгал» журналай түрүүшын хуудаhануудта Цэдэн Галсановай «Сэнхирлэнхэн Сэлэнгэ» гэhэн шүлэг, Федор Цыдэнжаповай «Тэнгэриин залин» гэhэн туужа хэблэгдээтэй.

«Шэнжэлгэ, туршалга, нээлгэнүүд» гэhэн бүлэгтэ Александр Гуружаповай «Буряад морин сэрэг», Лодон Линховоиной «Баатар ахаяа түшөөд», Мэри Хамгушкеевагай «Наран», «Эхэнэр», «Жаргал», гэhэн шүлэгүүд, Михаил Жигжитовэй «Далай шадарай дайда» гэhэн роман толилогдожо, уншагшадай анхаралда табигдаба.

«Очерк, публицистикэ» гэhэн бүлэгтэ Арсалан Жамбалоной «Ажалай шэмэг», Гэлэгмэ Бадмаевагай «Сэдьхэлэй уряа» гэhэн материалнууд хэблэгдэhэн байна.

«Хэблэгдээгүй зохёолнуудhаа» гэhэн бүлэгтэ Дондок Улзытуевай «Хүрьhэн», «Июлиин 13», «Хадын хангил хабшалаар...», «Баглайрхадажа мүндэлhэн...», «Сэгээн сэбдэг Байгалай...», «Зэрэлгээтэ сэнхиртэ» гэhэн шүлэгүүдынь хэблэгдэhэн байна.

Мүн Ардан Ангархаевай «Өөхэн шулуун», «Хүүргэ» гэhэн рассказуудтайнь журналай хуудаhа саашань ирахадаа танилсанабди.

«Хараасгай» гэhэн үхибүүдэй дэбтэртэ Чимит Цыдендамбаевай «Эдир жолоошон», «Саша Алеша хоёр» гэhэн шүлэгүүд, Николай Струинскиин «Эхэ оронойнгоо түлөө» гэhэн туужа толилогдоо.

П. ПОПОВИЧ.

НЁДОНДОНОЙХИЬОО ДУЛААН

Байгша оной апрель hарын түрүүшын арбан хоногой туршада республика доторнай хүлеэгдээгүй дулаан үдэрнүүд үзэгдэбэ. Тиин республикын хойто аймагуудта дунда зэргээр 5—7, бусад аймагуудта 1—3 градус хүйтэн, урда аймагуудта нэгэ градус хүрэтэр дулаарhан байна. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулжа үзэхэдэ, нормоhоо 1—2 градусаар дулаан болоhон зэргэтэй. Дулаан үдэрнүүдэй үзэгдэхэдэ, үдэртөө 9—12, хойто аймагуудта 4—9, урда аймагуудта 14—16 градус хүрэтэр дулаан болоhон байха юм. Харин hүниндөө урда аймагуудта 12—18, хойто аймагуудта 20—25 градус хүрэтэр хүйтэрдэг байба.

Арбан хоногой туршада баруун-хойто зүгhөө секундын 18—20 метр хүсэтэй-гөөр 1—2 үдэрэй туршада hалхилаад абаба. Мүн энэ үе соо 1—4 миллиметр саhан ороhон байна.

Республикын хойто аймагуудта, илангаяа Прибайкалиин, Баргажанай аймагуудта, 20—40 сантиметр зузаан саhан хайлажа үрдеэгүй үлэбэ. Республикын бусад аймагуудай тарялан, сабшалангай саhан хайлажа hалаба.

Арбан хоногой туршада республикын урда аймагуудта газарай хүрьhэн 15—20 сантиметр гүнзэгыдэ гэдэhэн байба.

Республикын гол горхонууд дээрэхи саhан хайлажа, 5—10 сантиметр хэмжээнэй уhан бии болонхой, горхолон урдажа захалба. Тиибэшье гол горхоной мүльhэн хайлаагүй байhаар. Сэлэнгэ мүрэнэй мүльhэн апрелиин 18—20-доор хайлажа эхилхээр хараалагдана.

Апрелиин хоёрдохи хахадта республика дотор нэгэ хүйтэржэ, нэгэ дулааржа байхаар хүлеэгдэнэ. Эгээл хүйтэн үдэрнүүд апрелиин 15—16-най, hарын hүүлшын үдэрнүүдтэ үзэгдэхэ. Хүйтэн үдэрнүүдтэ hүниндөө 10—15 градус хүйтэн болохо зэргэтэй.

Апрелиин 22—28-най үдэрнүүдтэ эгээл дулаан болохо. Дулаан үдэрнүүдэй үзэгдэхэдэ, үдэртөө 15—20 градус хүрэтэр дулаан болохоор хараалагдана.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваторнин директор.

П. ЯХНОВЕЦКИИН фото.

СПОРТ

ЗАНШАЛТА УРИЛДААН ЭХИЛХЭНЬ

В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаhан hонирхолтой урилдаа «Спартак» бүлгэм болон «Буряадай залуушуул» газетын редакци түрүүшынхеэ үнгэргөө бэлэй. Тэрэ гэхэhээ уламжалан, Улаан-Үдэ—Тарбагатай—Улаан-Үдэ гэhэн маршрудаар 100 километрэй зайда 10 этаптай урилдаан жэл бүри үнгэргэгдэдэг болонхой. Этап бүридэ арбан спортсмен табигдана.

Түрүүшын жэлдэ үнгэргэгдэhэн урилдаанда республикын «Спартак» бүлгэмэй суглуулагдамал команда түрүү hуури эзэлhэн юм. Харин удаадахи жэлнүүдтэнь —1971, 1972 онуудта— «Урожай» бүлгэмэй команда түрүү hуури эзэлhэн байгаа.

Үнгэрэгшэ жэлдэ үнгэргэгдэhэн урилдаанда «Спартак» бүлгэмэй команда зайгаа 5 час 10 минута 29 секунда соо гаталжа, түрүү hуури эзэлээ hэн. Энэнь республикын шэнэ рекорднуудай нэгэн болоно. Дүрбэн жэлэй дүн хаража үзэхэдэ, «Спартак», «Урожай» бүлгэмүүдэй команданууд хоёр-хоёр удаа «Буряадай залуушуул» газетын шанда хүртөөд байна. Харин ерэхэ амаралтын үдэрэй 12 часhаа утын ута зайда эхилхэ энэ урилдаанда али командын хурдан солбон спортсменүүд түрүү hуури эзэлжэ, дурасхаалай шан хэтэ мүнхэдөө хадагалжа ябахаар абахань гээшэб?

Б. БАЛЬЧИНОВ.

ТОБШОХОНООР...

☆ hурагшадай дунда столой теннисээр Алас-Дурна зүгэй зонын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Улаан-Үдэ хотодо үнгэргэгдэбэ. Өөр хоорондоо болон командаараа түрүү hуури эзэлхэ нааданда Улаан-Үдэ хотын hурагшадай команда эрхимлэбэ. Удаадахи хоёр hууринуудые Шэтын областиин, Яхадай АССР-эй суглуулагдамал команданууд эзэлhэн байна.

Өөр хоорондоо түрүү hуури эзэлhэн найман hурагшад РСФСР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө Киров хотодо үнгэргэгдэхэ түгэсхэлэй нааданда хабаадалсаха болобо. Мүрысөөндэ эрхимлэhэн спортсменүүдтэ дипломууд, шангууд барюулагдаа.

☆ «Тэрэнги» гэhэн хабарай шанда хүртэхын түлөө мүрысөөн футболоор спортын бүлгэмүүдэй командануудай дунда үнгэргэгдэжэ эхилбэ. Мүнөө хоёрхон уулзалга үнгэргэгдөөд байна.

Хоёр бүлэг болон хубаараад наадаhан нэгэдэхи бүлэгэй команданууд сооhоо ЛВРЗ-гэй спортын клубай футболистнууд «Торпедо» командые 5:0 гэhэн тоотойгоор шүүбэ.

Хоёрдохи бүлэг сооhоо эрхимлэжэ эхилhэн түмэр замайхидай футболистнууд «Мостовик» командые 14:0 гэhэн тоотойгоор шүүhэн байна. Мүн «Стекольщик» команда судна бүтээлгын заводой футболистнуудые—11, «Пищевик» «Текстильщигые» 4:2 гэhэн тоотойгоор шүүжэ, түрүүшын очконуудые бэшүүлбэ.

Наадан үргэлжэлhөөр.

Ц. ИВАНОВ.

☆ «Динамо» бүлгэмэй спортсменүүд волейболой нааданда угаа дуратай юм. Ажалайнгаа hүүлээр милициин хүдэлмэрилэгшэд спортынгоо ордондо ерэжэ, волейбол наададаг, бэеэ hоридог болоhоор үнинэй.

Үсэгэлдэрhөө «Динамо» бүлгэм түрүү hуури эзэлхын түлөө нэмэл мүрысөө үнгэргэбэ. Мүрысөөндэ Улаан-Үдэ хотын «Труд», «Буревестник», «Урожай» бүлгэмүүдэй, «Забайкалец» клубай команданууд хабаадалсана. Мүрысөөн апрелиин 17 болотор үргэлжэлхөөр хараалагдана. Нааданда шалгарhан спортсменүүдтэ «Эрхим волейболистда», «Эрхим тренертэ» болон бусад шангууд барюулагдаха юм.

Б. ЛХАМАЖАПОВ.

ХИЛЫН СААНАhАА

(Телефон, телеграф, радио)

ВАШИНГТОН

А. А. ГРОМЫКО ВАШИНГТОН ЕРЭБЭ

ТАСС

ООН-ой Генеральна Ассамблейн тусхай сессиин хүдэлмэридэ хабаадалсажа байhан КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко Вашингтон ерэбэ.

ПАРИЖ

Тушаалhаа бууба

ТАСС

Израилиин кнессет (парламент) Г. Меирэй премьер-министрэй тушаалhаа бууhыень баталба. Министрнүүдэй шэнэ кабинет бүридүүлхэ даабари парламентын депутадуудай нэгэндэ Израилиин президент Э. Кацирай үгэтэр Г. Меирэй правительство саг зуура уялгануудаа дүүргэжэ байха.

Тиимэ болохолоорою, үнгэрэгшэ жэлэй октябрьда болоhон дайнай эсэстэ Израильда hүжэрhэн политическэ кризис шэнэ шанга шатадаа оробо.

ДАМАСК

Сири Израиль хоёр буудалдана

ТАСС

Голанай үндэр хадануудта буудалдаа болюулhан элдэб участогууд дээрэ Сиринн сэрэгүүдэй түрүү зэргын байра байдалые Израилиин сэрэгүүд артиллереэр, мүн танкнуудhаа апрелиин 12-ой үглөөгүүр дахинаа буудаа.

ПРАГА

АХА ДҮҮ ЁhОНОЙ ХАНИ БАРИСААН, ХАРИЛСАА ХОЛБООН

ТАСС

ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадар түрүүтэй Венгриин партийно-правительственна делегациин хани ёhоной албанай хэрэгээр ЧССР-тэ ерэhэндэ зорюулагдаhан чехословак-венгер хани барисаанай ехэ митинг эндэ болобо.

Энэ уулзалгамнай хани барисаан, харилсаа холбоон, харилсан туhалалсалга тухай чехословак-венгер договорой баталагдаhаар 25 жэлэй ойн урда тээ боложо байна гэжэ КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак митинг дээрэ тэмдэглээ.

СССР түрүүтэй социалис хани нэгэдэлтэ о р о н уудай интернациональна хүсэн, эбдэршэгүй холбоо барисаан бидэнэй амжалтатай хүгжэлтын эшэ нүхэсэл болоно гээд оратор хэлэбэ.

Уласхоорондын оршом соо боложо байhан таарамжата хубилалтанууд нэн түрүүн Советскэ Союзай эб найрамдалта эдэбхи үүсхэлэй үрэ дүн болоно гээд Г. Гусак мэдүүлбэ. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар нииитэевропын зүблөөнэй документнүүдые бэлдэжэ, Европын оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар тэрэнэй түгэсхэлэй шатые hаяар үнгэргэхын тула шухала хүсэлэл оролдолго гаргаха ёhотойбди гэжэ КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь хэлээ.

Уласхоорондын оршон байдалда болоhон ехэ хубилалтанууд Европын коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй зүблөө зарлаха,- бүхы дэлхэйн коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөндэ бэлэдхэл хэжэ эхилхэ шухала гээд тоолонобди гэжэ Г. Гусак мэдүүлбэ. Оппортунизмын, ревизионизмын, Советскэ Союзда харша номнолой бүхы түхэл хэлбэринүүдтэ эсэргүүгээр, эб эе таhалха зорилготой маоис хүтэлбэриин ябуулганuудта эсэргүүгээр шууд тэмсэхэ тээшэ коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэл бэхижүүлхэ гол хубинь болоно гэжэ КПЧ тоолоно.

Удаань Я. Кадар митинг дээрэ үгэ хэлэбэ. Чехословак-венгер хани барисаан, манай харилсаа холбоон хоёр ороной, социалис хани нэгэдэлтэ бүхы гүрэнүүдэй аша туhада харюусана. Он жэлнүүдэй үнгэрхэ тудам манай хани барисаанай улам бүри бэхижэхынь тула шухала бүхы юумэ хэхэбди гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Хөөрэлдөөнүүдэйнгээ үедэ уласхоорондын асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулhан байнабди. Уласхоорондын оршом соо ехэ хубилалтанууд болоо гээд тэмдэглэжэ шадахабди. Империализм, хархис хүсэнүүд энээндэ эсэргүүгээр, үсэд шангаар тэмсэнэ.

Социализмын түлөө, арадуудай эрхэ сүлөөгэй түлөө, уласхоорондын шахардуу байдал hуларуулхын түлөө тэмсэлдэ Советскэ Союз, тэрэнэй ленинскэ Коммунис парти шухала үүргэ дүүргэнэ гэжэ Я. Кадар хэлэбэ. СССР-тэй холбоогоо, аха дүүгэй ёhоной хани барисаагаа бэхижүүлгэ — бидэнэй патриотическа, интернациональна уялга болоно гээд тоолонобди гэжэ мэдүүлхэ байнабди.

КАНБЕРРЭ

Г. Уитлемэй мэдүүлгэ

ТАСС

Парламентын шэнэ hунгалта майн 18-да орон дотор үнгэргэгдэхэнь гэжэ Австралиин премьер-министр Г. Уитлем соносхобо. Австралиин генерал-губернаторай зүбшөөлөөр премьер-министр парламентын хоёр палатые тарааhан байна.

Либеральна ба аграрна партинуудай 23 жэлэй турша соо засаглаhанай hүүлээр Уитлемэй лейборис правительство 16 hарын урда тээ засаг гартаа абаа hэн.

hунгалтын урда тээ лейборис партиин толгойлдог правительствын программа бэелүүлгые буруу hүргэхын тула сенадтахи либералнууд аграрна парти үгэсөө хэhэн байна.

Болохоёо байгаа hунгалтын үедэ манай парти доодо палатада олонхиин дуу абажа, сенадтахи хахад hүүриень эзэлэн, үргэнөөр дэмжэгдэхэ гээд Уитлем мэдүүлбэ.

БАНГКОК

Таиландын правительствын шиидхэбэри

ТАСС

Энэ оной июниин 5 болотор Лаосhоо Таиландын «hайн дуранай бүхы сэрэгүүдые» гаргаха юм гэжэ Таиландын правительство соносхоо. Эдэ сэрэгүүдые Холбоото Штадууд мүнгэ зөөреэр тэдхэдэг юм. Коалиционно правительство байгуулха тухай Лаосой хоёр талын хоорондо хэлсээнэй баталагдаhанай hүүлээр иимэ шиидхэбэри абтаа hэн.

ТЕЛЕВИДЕНИ...

АПРЕЛИИН 15-haa 21 БОЛОТОР...

ПОНЕДЕЛЬНИК, 15

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — Телевизионно hонин (буряадаар). 18.30 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха. 19.00 — Спортын hонин. 19.15 — Улаан-Үдын камерна оркестрэй концерт. 19.55 — «Уласхоорондын шэнжэлэл». 20.15 — Агитбригадануудай республиканска харалга. 21.15 — Соносхолнууд.

«Орбита». 21.25 — Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. Чехословакиин, Швецнин суглуулагдамал командануудай наадан. Финляндиhаа дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 22.50—23.00—Забhарлалга. 23.45 — «Озеро студеное, ласковое» — документальна фильм (үнгэтэ). 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — Камерна концерт. 00.55 — Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. СССР-эй, Финляндиин суглуулагдамал командануудай наадан. Финляндиhаа дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ).

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 21.30 — «Галилео Галилей» — Болгариин уран hайханай фильм (үнгэтэ).

ВТОРНИК, 16

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха. 18.55 — Телевизионно hонин. 19.15 — «Танай бэшэгүүдээр» 19.40 — Ород арадай дуунуудай концерт. 20.10 — «Хүн ба хуули». 21.00 — «Зүүн Сибирь» — киножурнал. 21.10 — Соносхолнууд. 21.15 — «Мяч, перчатка и капитан» — уран hайханай фильм. 22.45 — Инструментальна хүгжэмэй концерт.

СРЕДА, 17

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 —Телевизионно hонин. 18.25 — «Газар hайжаруулха габшагай хоёр hара» — хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ зорюулагдаhан дамжуулга.

«Орбита». 19.00 — «Время — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Сэлэнгэ»—телевизионно журнал (буряадаар). 20.10 — «Газарай заха хизаарта» — киноочерк.

«Орбита». 20.35 — «Сэнхир экранда түрүүшынхеэ». А. Н. Островский. «Последняя жертва» — Ленинградтахи А. С. Пушкинай нэрэмжэтэ академическэ драмын театрай табиhан зүжэг. 22.20 — 22.30 — Забhарлалга. 23.30 — «Түрэл аялганууд» (үнгэтэ). 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — Спортын hонин.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 18.15 — Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. ГДР-эй, Чехословакиин суглуулагдамал командануудай наадан. Финляндиhаа дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Совет мэдээжэ дуушад дуулана» — концерт.

«Орбита». 19.30 — Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. Польшын, СССР-эй сутлуулагдамал командануудай наадан. Финляндиhаа дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ).

ЧЕТВЕРГ, 18

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — Телевизионно hонин. 18.25 — «Мал ажал — габшагай ажал».

«Орбита». 19.00—«Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Хатарай зал» (үнгэтэ). 20.00 — «Челюскинэй үльгэр домогто үдэрнүүд»— телевизионно документальна фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. 21.00 — «Анискин ба Фантомас» — телевизионно уран hайханай фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха (1-дэхи сери, үнгэтэ). 22.15 — 22.25 — Забhарлалга. 22.25 — «Залуу дуушад». Залуу дуушадай бүхэсоюзна телевизионно конкурс. Горький хотоhоо дамжуулга хэгдэхэ. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. СССР-эй, ЧССР-эй суглуулагдамал командануудай наадан. Финляндиhаа дамжуулга хэгдэхэ (3-дахи үе, үнгэтэ). 01.15 — Эстрадна концерт (үнгэтэ). 02.30— Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. Швецнин, Финляндиин суглуулагдамал командануудай наадан. Финляндиhаа дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ).

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.30—ВСГИК-гэй студентнэрэй оркестрэй концерт. 20.10 — «Анафема» — уран hайханай богонихон фильм.

ПЯТНИЦА, 19

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18... — «Хонхо» — тележур... (буряадаар). 18.25 — Те... визионно hонин. 18.45 ... «Зүүн Сибирь» — киножу... нал.

«Орбита». 19.00 — «Вр... мя» — мэдээсэлэй програ... ма. 19.30 — Хоккейг... дэлхэйн чемпионат. Ш... циин, Финляндиин суглу... лагдамал командануу... наадан. Финляндиhаа д... жуулга хэгдэхэ (3-дахи ... үнгэтэ). 20.05 — «Ород... манс». РСФСР-эй арадай ... тист А. Ведерников дуул... (үнгэтэ). 20.35 — «Аниск... ба Фантомас» — телеви... онно уран hайханай фи... (2-дохи сери, үнгэтэ). 21... —22.00—Забhарлалга. 22... —«Мүнөөнэй эрдэм наук... 22.30 — «Залуушуул» гэ... дамжуулга. Советскэ Сою... Геройнууд Н. П. Каман... М. М. Водопьянов, В. С. ... локов, А. В. Ляпидевс... гэгшэдтэй уулзалга. 23.15 ... «Танай гүйлтаар» — ... жэмтэ программа. 24.00 ... «Время» — мэдээсэлэй ... грамма.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАМ...

«Орбита». 18.20 — Х... кейгээр дэлхэйн чемпио... СССР-эй, ЧССР-эй сугл... лагдамал командану... наадан. Финляндиhаа ... жуулга (3-дахи үе, үнгэт...

Улаан-Үдэ. 19.00 — «А... таир» — аха классай hу... шадай телевизионно к... 20.00 — Рязаниин Гүрэ... арадай хоорой конц... 22.00 — «Мир глазами ... хологa» гэhэн дамжуул...

СУББОТО, 20

«Орбита». 13.05 — h... лэй hонин. 13.10 — hу... шадта — «Ниидыш, ма... дуун» (үнгэтэ). 13.50 ... «Ан амитадай ажамидар... (үнгэтэ). 14.30 — «Эл... энхэ байлга» — эрдэм ... гэрүүлгын программа. 15... —«hолонго»— телевизио... шэнжэлэл (үнгэтэ). 15.5... «ВЛКСМ-эй XVII съезд ... туулан». 16.25 — 16.35 ... Забhарлалга. 16.35 — «... жэмтэ киоск». 17.05 — ... левизор харагшадай асуу... нуудта СССР-эй Наук... дай академиин гэшүүн-... респондент В. Г. Афана... харюусана. 17.35 — «М... үетэн» — гэhэн телевиз... но зүжэг түрүүшынхеэ ... руулагдаха. Авторынь ... Горбатов. Нэгэдэхи хуби... «Алеша Гайдаш ба П... Гамаюн». 19.00 — «Вре... — мэдээсэлэй программ...

Улаан-Үдэ. 19.30 — Б... союзна коммунис суббот... үнгэргэлгэдэ зорюулагда... тусхай дамжуулга.

«Орбита». 19.55 — Х... кейгээр дэлхэйн чемпи... СССР-эй, Швецнин суг... лагдамал командану... наадан. Финляндиhаа ... жуулга хэгдэхэ (үнг... 22.15 — 22.25 — Заб... лалга. 22.30 — Бүхэсо... коммунис субботник. Ре... таж. 23.00 — «Манай ... шэнэр» — телевизионно ... гонихон зүжэгүүдэй ... А. Трушкин. «hонин на... тай хүнтэй болоhон уш... 23.45 — «Поэзи». «Р... люциин солдадуудые ма... намди». 24.00 — «Вре... — мэдээсэлэй програ... 00.45 — Хоккейгээр ... хэйн чемпионат. Чехос... киин, Финляндиин суг... лагдамал командану... наадан. Финляндиhаа ... жуулга хэгдэхэ (2-... 3-дахи үенүүд, үнгэтэ).

ХОЕРДОХИ ПРОГРАМ...

«Орбита». 19.30 — ... Минкусэй «Пахита» ... балет. Одессын Гүрэнэй ... ро ба балетэй театрай ... hан зүжэг.

Улаан-Үдэ. 19.55 — ... рядай уран зураа... мастерской соо» гэhэн ... жуулга.

ВОСКРЕСЕНИ, 21

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАМ...

«Орбита». 13.05 — ... лэй hонин. 13.10 — ... бүүдтэ мультфильм ... лагдаха (үнгэтэ). 13.2... Хоккейгээр дэлхэйн че... нат. ЧССР-эй, Финлян... суглуулагдамал ком... нуудай наадан. Финлянд... дамжуулга хэгдэхэ (3... үе, үнгэтэ). 14.00 — ... ногоор аяншала... клуб» (үнгэтэ). 15.00 — ... ветскэ Союзда алба ... 16.15—16.25 —Забhар... 16.25 — «Холо ойрын ... нууд». 16.55—Уласхо... дын hонин. 17.25 — «... үетэн» — телевизионн... жэг түрүүшынхеэ хару... даха. Авторынь Б. Горб... Хоёрдохи хуби. — ... на номер раз». 19.00 ... «Время» — мэдээсэлэ... грамма. 19.30 — Ис... вын уран бэлигтэнэй ... церт. Гүрэнэй Түбэй ко... тын залhаа дамжуулга (... тэ). 21.50 — 22.00 — ... hарлалга. 22.00 — Док... тальна фильм. 22.15 ... «Үнэн зүрхэнhөө». В... хотын ажалшадтай ... га. 24.00 — «Время» ... дээсэлэй программа.

ХОЕРДОХИ ПРОГРА...

Улаан-Үдэ. 19.30 — ... нин тухай рассказу... уран hайханай фильм. ... — Амаралтын концер...

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: КПСС-эй обкомой II пленум тухай информационно мэдээсэл. КПСС-эй обкомой пленум тухай материалнууд.

Хоёрдохи, гурбадахи хуудаhануудта. КПСС-эй обкомой пленум тухай материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Нютаг нютагай hонин. Хилын саана.

СЭНХИР ЭКРАН

ВОСКРЕСЕНИ, 14

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 13.05 — hүүлэй hонин. 13.10 — hурагшадта — Совет Армиин түүхэ мэдэхэ олимпиадын 2-дохи турай асуудалнуудта харюунууд (үнгэтэ). 14.10 — Үхибүүдтэ — «Бабушкин кролик» — мультфильм (үнгэтэ). 14.30 — Уласхоорондын hонин. 15.00 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!». 16.00 — «Киногоор аяншалагшадай клуб» (үнгэтэ). 17.00 — 17.10 — Забhарлалга. 17.10 — «Уянгата шүлэг». И. Снеговэй шүлэгүүд. Авторынь уншана. 17.30 — «Обратная связь» — телевизионно зүжэг түрүүшынхиеэ харуулагдаха (үнгэтэ). 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Балет тухай» (үнгэтэ). 20.30 — Документальна фильм. 20.50 — «Кино болгон буулгагдаhан уран зохёол». «Война и мир». 4-дэхи сери — «Пьер Безухов» — уран hайханай фильм (үнгэтэ). 22.25 — Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат (үнгэтэ). Швецнин, Польшын суглуулагдамал командануудай наадан. 2-дохи, 3-дахи үенүүд. Финляндиhаа дамжуулга. 23.45 — «Андрэ Наварра наадана» (Франци). 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 14.20 — «Манай айлшад». 15.00 — Городой классай hурагшадай бальна хатарай конкурс.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ...

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1974 оной апрелиин 14. □ 4-дэхи хуудаhан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР □ Н-02381. Заказ №...